



Justitsministeriet

Civil- og Politiafdelingen

Dato 18. juni 2004
Kontor: Politikontoret
Sagsnr.: 2002-945-0922
Dok.: RBL21001

KOMMENTERET OVERSIGT

over

høringssvar vedrørende udkast til bekendtgørelse og vejledning om telenet- og teletjene-steudbyderes registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik samt praktiske bi-stand til politiet i forbindelse med indgreb i meddelelseshemmeligheden.

I. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til bekendtgørelsen har været sendt til høring hos:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, præsidenterne for Københavns Byret og for retterne i Odense, Århus, Ålborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager, Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, samt statsadvokaterne for København mv., Sjælland, Fyn mv. samt statsadvokaterne i Ålborg, Sønderborg og Viborg, Rigspoliticchefen (herunder Politiets Efterretningstjeneste), Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Politiforbundet i Danmark, Datatilsynet, Beskæftigelsesministeriet, Erhvervs- og Boligstyrelsen, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Finansministeriet, Forsvarsministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Kirkeministeriet, Kulturministeriet, Miljø- og Energiministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Fødevareministeriets Rådgivende Forskningsudvalg, Skatteministeriet, Socialministeriet, Statsministeriet, Trafikministeriet, Udenrigsministeriet, Undervisningsministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, AB Stc. Kjeldsgården, ABF, Advokatrådet, ALBO, Amtsrådsforeningen i Danmark, Andelsboligforeningernes Fællesrepræsentation, Arrownet A/S, Banestyrelsen, Beredskabsstyrelsen, Bolignetforeningen, Boligselskabernes Landsforening, BOSAM, Brancheorganisationen for Forbruger Elektronik, Broadcom, Catpipe Systems ApS. – Xenux, Center for Teleinformation, Cybercity, Danmarks Lejerforeninger,

Danmarks Radio, Dansk EL-Forbund, Dansk Elektronik, Dansk Fagpresse, Dansk Handel og Service, Dansk Industri, DANSK IT, Dansk Magasinpresse, Dansk Management Råd (DMR), Dansk Metal, Dansk Retspolitisik Forening, Dansk Standard, Danske Dagblades Forening, Danske Energiselskabers Forening, Danske Fagblade, Danske Telecom, DATEA, Debitel, Demokratisk Lokalstation, DGI (Danske Gymnastik og Idrætsforeninger), Digital Rights, DSB, DTU, Ejerlejlighedernes Landsforening, Ementor Danmark A/S, Equant, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, FAEM, FDA, Forbrugerrådet, Forbrugerstyrelsen, Forenede Danske Antenneanlæg, Foreningen af Danske InternetMedier (FDIM), Foreningen af Danske Lokale ugeaviser, Foreningen for Dansk Internet Handel, Frederiksberg Kommune, GN Store Nord, Global Connect, Grundejernes Landsorganisation, Hi3G Denmark ApS, HORESTA, HTS Interesseorganisationen, IASTAR Danmark, IBM Danmark, IDA, Indienet, Institut for Menneskerettigheder, ISPA DK (Foreningen af Internetleverandører), ITEK, Dansk Industri, IT- og Telestyrelsen, IT-Brancheforeningen, Jydske Grundejerforeninger, Kabelnettet.dk, Klarup Antenneforening, Kommunernes Landsforening, KMD A/S, Komm, c/o Kanal 2, Kommuneinformation A/S, Konkurrencestyrelsen, Københavns Kommune, Københavns Universitet (Det Retsvidenskabelige Institut A), Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Lejernes Landsorganisation, Landsorganisationen i Danmark, SuperTEL Danmark, Mobiltelebranchen, NIRAS, PROSA, Parcelhus ejernes Landsforening, Powercom, Powerline Communications, Repræsentantskabet ved Tele Danmark Landsdelsrådet for Jylland, Roskilde Universitetscenter, Samarbejdsforum for Danske Lytter og Seerorganisationer, Sammenslutningen af Lokale Radio- og TV-stationer, Service Partner Sjælland, Skydebanenet, Sonofon A/S, Koncerndirektør Allan Koch, Stofa, Tele 2, Tele Danmarks Kundsråd, Tele-Punkt Søborg A/S, Telekommunikationsindustrien, Telia A/S, TetraStar A/S, Tiscali Danmark, Transcom Danmark A/S, Webpartner, Syddansk Universitet, TDC, TEKNIQ, TELE Greenland A/S, TELMORE A/S, TV 2, TV3, WorldCOM, Aalborg Universitet og Århus Universitet.

Ud over de af Justitsministeriet hørte myndigheder, har ministeriet endvidere modtaget hørings svar fra en række andre organisationer mv.

II. Høringssvarene

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, præsidenterne for Københavns Byret og for retterne i Aalborg, Århus, Odense og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommer fuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Statsadvokaten for Fyn, Sydøst sjælland, Lolland, Falster og Bornholm, Statsadvokaten i Aalborg, Statsadvokaten i Viborg, Statsadvokaten i Sønderborg, Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager, Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Beskæftigelsesministeriet, Forsvarsministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Kirkeministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og

Integration, Danmarks Meteorologiske Institut, IT- og Telestyrelsen, Forbrugerstyrelsen, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Dansk Retspolitisk Forening, Horesta, Ejendomsforeningen Danmark, Dansk Energi og Sammenslutningen af Lokale Radio- og TV-stationer, har ikke haft bemærkninger til udkastet til bekendtgørelse.

A. GENERELLE BEMÆRKNINGER

Statsadvokaten for Sjælland oplyser, at Politimesteren i Gladsaxe og Politimesteren i Holbæk har utalt betænkeligheder ved bekendtgørelsесuskastets undtagelser, idet disse kan indebære en risiko for, at personer med et kriminel sigte etablerer sig som udbydere i en foreningsform mv., som ikke er omfattet af logningspligten. Statsadvokaten er enig i disse betænkeligheder.

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby er enig i en udtalelse fra Politimesteren i Tårnby, der påpeger, at teleselskabernes takster for videregivelse af oplysninger om en stedfundne kommunikation i visse sager udgør en økonomisk byrde for politiet. Det bør derfor overvejes at indføre en bestemmelse om, at teleselskabernes takster eventuelt kan forelægges Konkurrencestyrelsen. Statsadvokaten kan i øvrigt tilslutte sig høringsvaret fra Statsadvokaten for Sjælland.

Red Barnet finder det tilfredsstillende, at der nu foreligger et udkast til bekendtgørelse, der nærmere fastlægger teleudbyderes pligt til at registrere og opbevare teletrafikdata. Det er Red Barnets opfattelse, at enhver form for seksuelt misbrug af børn, som manifesterer sig gennem distribution af børnepornografisk materiale skal bekæmpes målrettet ved bl.a. effektive efterforskningsmidler.

Institut for Menneskerettigheder anfører, at der ved vurderingen af om et indgreb i beskyttelsen af personoplysninger er legitimt, skal tages udgangspunkt i, at der skal opnås en rimelig balance mellem samfundsinteressen og den enkelte borgers interesse. I de tilfælde, hvor indgrebet er begrundet i hensynet til politiets og efterretningstjenestens efterforskningsmuligheder og beskyttelse af den nationale sikkerhed, har EMD accepteret indgrebet, hvis lovhjemlens kvalitet og præcision var i orden. EMD har dog fremhævet, at kravene til de retssikkerhedsgarantier, der skal sikre mod misbrug og vilkårlig anvendelse af overvågning, er skærpet i forbindelse med indgreb, der foretages som led i efterretningstjeneste. EMD har endvidere understreget menneskerettens princip om proportionalitet.

I afvejningen mellem indgrebets omfang og dets effektivitet, finder Instituttet det hverken proportionalt eller effektivt, at logningspligten fritager en række aktører, herunder f.eks. skoler, biblioteker samt boligforeninger med under 100 beboere. Det vil således ikke være vanskeligt for

kriminelle at undgå logning, mens en stor gruppe tilfældige borgere fremover vil få registeret og opbevaret oplysninger om deres elektroniske færden.

Økonomi- og Erhvervsministeriet har anmodet Konkurrencestyrelsen, Forbrugerstyrelsen og Erhvervs- og Selskabsstyrelsen om en udtalelse vedrørende udkastet til bekendtgørelse og vejledning. På baggrund af disse udtalelser er det Økonomi- og Erhvervsministeriets opfattelse, at reglerne vil medføre store administrative byrder for telenet- og teletjenesteudbydere. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Center for Kvalitet i Erhvervsregulering (CKR), har rettet henvendelse til TDC men henblik på en vurdering af, hvilke dele af bekendtgørelsесudkastet, der vil indebære de største byrder for erhvervet. På baggrund heraf vurderer Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, at de største byrder består af telenet- og teletjenesteudbyderes registrerings- og opbevaringspligt og pligten til at etablere et døgnbetjent kontaktpunkt. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen anbefaler, at bekendtgørelsесudkastet forelægges for et af Økonomi- og Erhvervsministeriets virksomhedspaneler, der kan fastlægge byrdens størrelse og eventuelt foreslå, hvordan byrden kanlettes. Derud over anbefaler Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, at udbyderne modtager grundig information om den nye regler og tilbydes hjælp til at opfylde bestemmelserne.

Københavns Universitet, Det Juridiske Fakultet, professor Mads Bryde Andersen, anfører, at den valgte regulering, hvorefter bekendtgørelsесudkastets § 2 fastsætter den bredt formulerede hovedregel og § 3 nogle nærmere præciserede undtagelser, indebærer en risiko for, at man for det første får for meget med i hovedreglen og for det andet rammer skævt i reguleringen af undtagelserne. Begge dele er efter professor Mads Bryde Andersens opfattelse tilfældet med det foreliggende udkast til bekendtgørelse. For så vidt angår hovedreglen i § 2 er det uafklaret, om privatpersoner, der uden vederlag stiller udbydere af telenet eller teletjenester til rådighed for en ikke afgrænset kreds af slutbrugere er omfattet af logningspligten. Ordlyden tyder på, at dette er tilfældet, og regler får da den konsekvens, at de talrige hjem, hvor der er installeret trådløse netværk i forbindelse med en ADSL-forbindelse, men som har valgt ikke at indbygge en adgangskontrolmekanisme i den forbindelse, vil være omfattet af registreringspligten. Denne konsekvens synes der ikke at være taget højde for i udkastet til bekendtgørelse og vejledning. For så vidt angår undtagelsesbestemmelsen er det for så vidt sympatisk, at mindre, private foreninger søges holdt ude af reguleringen. Afgrænsningen (bl.a. maksimumgrænsen på 100 slutbrugere) forekommer dog vanskeligt forståelig, da risikoen for, at en terrorist kommunikerer via en lille andelsboligforening er ligeså stor som risikoen for, at den pågældende gør det via en større andelsboligforening. Professor Mads Bryde Andersen erkender, at det er et vanskeligt afvejningsproblem, men foreslår at problemet løses ved, at man på bekendtgørelsесniveau udpeger forskellige typer af teleudbydere mv., hvortil der knyttes forskellige registreringsforpligtelser. Det er f.eks. åbenbart, at teleoperatører, der befinner sig på det centrale niveau af telenettet (f.eks. Backbone Internet-leverandører) bør være underkastet en mere intens pligt til at logge teleoplysninger i realtid, hvorimod en sådan pligt måske kan nedtones (uden nødvendigvis at skulle bortfalde helt)

for mindre teleudbydere og private teleudbydere. For så vidt angår udkastet til vejledning er man efter professor Mads Bryde Andersens opfattelse meget langt fra en detaljeringsgrad og et sprog, som vil være til hjælp for ikke-professionelle praktikere.

IT-Brancheforeningen finder, at udkastet til bekendtgørelse og vejledning giver anledning til en række principielle betænkeligheder vedrørende såvel hjemmelsgrundlag som reguleringsomfang, herunder vedrørende forsvarligheden af at pålægge en så bred og forskelligartet kreds af selskaber pligt til løbende at registrere og opbevare en række stærkt følsomme nye former for data, som disse virksomheder ellers ikke ville have registreret eller opbevaret. Samtidig er der i branchen en voksende bekymring over, at den valgte implementering af terrorlovgivningen kan få fatale konsekvenser for digitaliseringen af det danske samfund. Der skal være en fornuftig balance mellem initiativer og regler, der muliggør bekämpelse af terrorisme og fremme af et digitaliseret, moderne og dermed konkurrencedygtigt videnssamfund. Brancheforeningen mener ikke, at denne balance er tilstede i de fremlagte udkast. Brancheforeningen lægger i den forbindelse vægt på, at især mindre udbydere vil opleve så massive ekstraomkostninger, at det kraftigt vil påvirke deres forretningsgrundlag og overlevelsesmuligheder. Hertil kommer, at der er tale om en rent dansk regulering, der ikke er koordineret med indsatsen i de øvrige EU-lande. Ligeledes er der en række forhold, der er uklare og ufuldstændigt behandlet og beskrevet. Brancheforeningen finder det endvidere beklageligt, at det ikke har været muligt allerede i høringsperioden at få afholdt et møde om udkastenes indhold, og forståelsen af disse og bemærker i den forbindelse, at det fremgår af lovbemærkningerne til retsplejelovens § 786, at reguleringen vil blive gennemført efter dialog med branchen. Brancheforeningen gør desuden opmærksom på, at indførelsen af de nye regler blot vil få personer med kriminelle hensigter til at vælge kommunikationsløsninger, der ikke kan logges. Da der i øvrigt forventes et EU-initiativ på området, foreslår Brancheforeningen, at logningspligten indtil videre begrænses til at omfatte pligt til opbevaring i 1 år af de trafikdata, der allerede logges. For at sætte ovennævnte i perspektiv har Brancheforeningen i samarbejde med branchen foretaget en foreløbig vurdering af de omkostninger, som vil være forbundet med logningspligten for en større outsourcing- og drift-leverandør. Det er vurderingen, at initialomkostningen ved at etablere de nødvendige faciliteter formentlig ville andrage ca. 18 mio. kr. Hertil kommer udgifter til løbende vedligeholdelse, opdatering mv., som skønnes at udgøre ca. 8 mio. kr. Brancheforeningen opfordrer til, at der snarest efter høringsfristens udløb gennemføres en møderække med de involverede brancheorganisationer med henblik på dels at drøfte de principielle spørgsmål, som udkastet til reglerne rejser, dels at diskutere det praktisk-operationelle indhold af bekendtgørelsen. Samtidig bør der som led i møderækken fastlægges en tidsplan for gennemførelse af de nye danske regler, der sikrer koordinering med de kommende EU-regler. Møderækken bør gøres til et permanent samarbejdsforum for drøftelser mellem Justitsministeriet og IT- og telebranchen om den løbende tilpasning af bekendtgørelsen og vejledningen.

Handel, Transport og Serviceerhvervene, Orange A/S og KMD A/S tilslutter sig høringssvaret fra IT-Brancheforeningen.

Telekommunikationsindustrien i Danmark (TI) og **Cibercity** anfører, at udviklingen inden for telesektoren går særdeles hurtigt, og at det derfor er betænkeligt, at et meget omfattende logningskrav baseres på en betænkning, der er udarbejdet godt 7 år før udmøntningen af de foreslæde krav.

TI anfører endvidere, at udkastet til bekendtgørelsen og vejledningen er overraskende vidtgående, da det forpligter udbydere til at registrere og opbevare data om alle kunders trafik, selv om disse data slet ikke i dag registreres af de omfattede udbydere. Teleudbyderne skal således ikke alene undlade at slette eksisterende data for at kunne hjælpe politiet, men opsamle nye data, der alene er af eventuel interesse for politiet. Dermed varetager udbyderne reelt egentlige overvåningsopgaver af hele befolkningen for politiet.

Udkastet går efter TI's opfattelse også på andre punkter langt ud over hjemmelsgrundlaget. Endvidere tager udkastet ikke højde for den praktiske rækkevidde af kravene for nye markeder med nye typer af tjenester. Dette medfører for disse tjenester betydelig usikkerhed i forhold til anvendelige produktionstekniker og de omkostninger, der må indkalkuleres som følge af logningspligten.

Endvidere vil reglerne ifølge TI kun have begrænset efterforskningsmæssig værdi, idet de foreslæde undtagelser samt mulighederne for bevidst at undgå registrering vil betyde, at der i praksis kun vil ske registrering af en begrænset del af den samlede datatrafik.

TI finder desuden, at udkastet til bekendtgørelse og vejledning på flere punkter – eksempelvis i relation til internet – er vanskelige at tolke i forhold til de i dag anvendte produktionstekniker, og udkastet til regler rejser en række spørgsmål, som nødvendigvis må opklares, vurderes og udømtes i nye tekniske krav til systemerne, hvis reglerne skal forsøges gennemført.

TI og Cibercity finder det endvidere meget betænkeligt, at den straf sanktionerede forpligtelse til at registrere og opbevare trafikdata, som nu indføres, i vidt omfang alene kan læses i vejledningen til bekendtgørelsen. Alle forpligtende krav – herunder bl.a. præcis og udtømmende angivelse af, hvilke data der skal registreres, og hvilke oplysninger politiet skal have udleveret – bør i stedet klart og tydeligt fremgå direkte af bekendtgørelsen.

Herudover finder TI og Cibercity ikke, at der – som forudsat i bemærkningerne til anti-terror lovforslaget – har været den fornødne dialog mellem Justitsministeriet og tele- og internetudbyderne. Justitsministeriet har således ikke siden et møde i ministeriet den 19. december 2002 mel-

lem Telekommunikationsindustrien og de involverede myndigheder, taget initiativ til at inddrage branchen yderligere.

På den nævnte baggrund finder TI og Cibercity det ikke muligt at gennemføre det foreliggende udkast til bekendtgørelsen inden den 1. juli 2005. Det foreslås i stedet, at bekendtgørelsen udformes således, at udbyderne alene forpligtes til at opbevare allerede registrerede data i 1 år, hvorved hovedformålet med retsplejelovens bestemmelse opfyldes.

TI og Cibercity foreslår samtidig, at der iværksættes et udredningsarbejde med henblik på reglernes videre udvikling i lyset af en eventuel gennemførelse af fælleseuropæiske regler på området.

ITEK anfører, at den mest effektive indsats i bekämpelse af terrorisme opnås gennem etablering af et tæt og konstruktivt samarbejde mellem de relevante myndigheder og industrien og ikke gennem restriktive lovreguleringer. Samtidig bør de danske initiativer nøje koordineres med de øvrige EU-lande. Hvis der skal ske en regulering af området, anser ITEK det for væsentligt, at tiltagene i praksis opfylder formålet med reguleringen, at reguleringen er specifik, teknisk gennemførlig og i øvrigt harmonerer med lovgivningen på teleområdet og med den internationale udvikling. Reguleringen bør endvidere stille alle udbydere lige (såvel private som offentlige), reguleringen skal være gennemsuelig, ikke-diskriminerende og proportional, og den må ikke pålægge udbyderne en unødvendig økonomisk byrde. Reguleringen skal endvidere respektere persondatalovgivningen og må ikke skabe unødvendig usikkerhed om omfanget af logningsforpligtelsen, og den må ikke kunne omgås. Det foreliggende udkast til bekendtgørelse og vejledning opfylder efter ITEK's opfattelse ikke disse krav. ITEK finder det dybt beklageligt, at Justitsministeriet har været avisende over for en dialog med branchen om de nævnte spørgsmål, og opfordrer til, at ministeriet snarest efter høringsfristens udløb indkalder til et møde om sagen. ITEK fremhæver endvidere, at den omfattende regulering, som der lægges op til udkastet til bekendtgørelse og vejledning formentlig går videre, end hvad der har været hensigten med den tilgrundliggende ændring af retsplejeloven. Hertil kommer, at en væsentlig del af reguleringen kun er beskrevet i vejledningen til bekendtgørelsen. ITEK kan i øvrigt tilslutte sig hørингssvaret fra Telekommunikationsindustrien i Danmark.

TDC henviser til, at selskabets bemærkninger fremgår af hørингssvaret fra Telekommunikationsindustrien i Danmark.

Digital Rights anfører, at udkastet til bekendtgørelse etablerer en omfattende registrering af borgerne i Danmark, som udgør et alvorligt indgreb i den enkelte borgers privatliv og medfører betydelig risiko for at oplysninger om borgerens personlige forhold misbruges eller kommer i uvedkommendes hænder. Samtidig stiller Digital Rights sig tvivlende overfor den reelle efter-

forskningsmæssige effekt af bekendtgørelsen, da en række betydelige udbydere af teletjenester ikke er omfattet, ligesom en række tekniske alternativer til de omfattede tjenester ikke vil blive underlagt registrering. Udkastet til bekendtgørelsen indebærer bl.a., at udbydere af e-mail tjenester skal registrere afsender- og modtageradresse på al e-mail sendt af alle brugere. Det svarer til, at postvæsenet blev pålagt at registrere modtager- og afsenderadresse på alle breve sendt i Danmark eller at viceværtten i boligforeningen blev pålagt systematisk at registrere, hvem beboerne udveksler breve med. Registreringspligten går dog langt videre, idet mængden af udvekslet e-mail typisk er mange gange større end mængden af almindelige breve. En registrering af afsendte og modtagne e-mail vil dermed på en langt mere præcis måde kortlægge borgerens kommunikationsmønster. I takt med at elektronisk kommunikation udbredes i samfundet vil registreringen således også omfatte data, som kan afsløre helt private forhold omkring borgeren, f.eks. kommunikation med politiske partier, læger eller religiøse foreninger. På den nævnte baggrund finder Digital Rights, at bekendtgørelsen udgør et uproportionalt indgreb i borgernes privatliv, hvor den positive efterforskningsmæssige effekt ikke står mål med indgrebet i borgernes personlige frihed. Digital Rights opfordrer derfor til, at bekendtgørelsen trækkes tilbage, og at lovhjemmelen til at pålægge teleudbydere registrering af trafikdata implementeres på en væsentlig mindre indgribende måde.

Dansk IT betragter udkastet til bekendtgørelse som et markant skifte i retstilstanden, der gør det afgørende, at alle principielle aspekter er grundigt belyst. Det er derfor en mangel, at der ikke er udarbejdet en redegørelse om reglernes forventede effekt og omkostninger. Bekendtgørelsесudkastet indebærer en pligt for udbyderne til at registrere og opbevare enorme datamængder, hvilket vil medføre store omkostninger for den enkelte udbyder. På den anden side indeholder udkastet en så lang række undtagelser fra logningspligten, at reglerne næppe vil få større betydning for efterforskningen.

Banedanmark, der sælger begrænsede teleydelser primært til DSB i form af intern telefon for medarbejderne, anfører, at Banedanmark som offentlig virksomhed, der udbyder telefon på kommercielle vilkår, vil være omfattet af bekendtgørelsens logningspligt. Dette vil medføre store omkostninger for virksomheden – herunder til et døgnbetjent kontaktpunkt – der vil kunne få som konsekvens, at Banedanmark ikke længere kan udbyde ydelsen til DSB, medmindre der gives mulighed for dispensation.

Catpipe Systems anfører, at man anser udkastet til bekendtgørelse og vejledning for en klar udvidelse af de gældende regler, der vil indebære, at politiet rutinemæssigt vil forlange udskrift af kontakt-filen i forbindelse med efterforskningen af enhver sag, der implicerer mere end én gerningsperson.

Andelsboligforeningens Fællesrepræsentation (ABF) anfører, at det ikke fremgår tilstrækkelig klart af bekendtgørelsесudkastet, hvilke krav der stilles til andelsboligforeninger med hensyn til logning. ABF finder det således f.eks. ikke klart, hvad det konkret indebærer, at der skal etableres et døgnbetjent kontrapunkt.

ABF fremhæver, at bekendtgørelsесudkastet medfører nogle forpligtelser for andelsboligforeninger, som indebærer øgede omkostninger, og som vil besværliggøre driften af de fælles netværk, som typisk drives af frivillige, der ikke nødvendigvis besidder ekspertisen til at håndtere bekendtgørelsens krav. Da hensynet til at bekæmpe terror og anden kriminalitet, som pligten til at registrere og opbevare teletrafikdata skal varetage, må anses for en samfundsmæssig opgave, finder ABF, at andelsboligforeninger bør kompenseres for de øgede udgifter, som de nye regler vil indebære, herunder i hvert fald kompenstation for etablerings- og driftsomkostninger.

ABF bemærker endvidere, at pligten til at foretage registrering og opbevaring af teletrafik mv., efter al sandsynlighed vil medføre, at arbejdet med at etablere og drive lokale netværk vil forekomme så ressourcekrævende, at ingen frivillige vil ønske at gå ind i dette arbejde.

Herudover finder ABF det meget ubehageligt, at foreningerne skal registrere oplysninger om beboernes brug af internet og telefoni.

For så vidt angår den mere tekniske del af udkastet til bekendtgørelse og vejledning, tilslutter ABF sig høringssvaret fra Bolignetforeningen.

Bolignetforeningen anfører, at den politimæssige betydning af bekendtgørelsen vil blive marginal, men at konsekvenserne for bolignetforeningerne vil blive meget alvorlige. Bekendtgørelsесudkastet pålægger således bolignetforeninger og televirksomheder betragtelige meromkostninger til udførelse af en samfundsmæssig opgave. Hertil kommer, at bekendtgørelsen gennemgående er så uklart formuleret, at systemadministratorer ikke vil kunne være sikre på, om de overholder reglerne. Bekendtgørelsесudkastet lægger for det første op til at sikre, at der sker opbevaring i et år af de trafikdata, der allerede registreres. Herudover lægger udkastet imidlertid også op til, at der skal ske registrering og opbevaring af visse specifikke data, der i dag typisk ikke registreres. Disse data er ikke nødvendige for produktion af tjenesteydelsen, men vil alene skulle registreres og opbevares af hensyn til politiet. Da teleloven og persondataloven pålægger udbyderne at slette data, der ikke er omfattet af logningspligten, bør bekendtgørelsen klart definere, præcis hvilke oplysninger udbyderne har pligt til registrere og opbevare. Definitionerne i bekendtgørelsесudkastet – navnlig begreberne vedrørende datatransmission – er imidlertid meget uklare. På den anden side vil en meget præcis definition indebære, at bekendtgørelsen hurtigt vil blive utidssvarende. På den baggrund finder Bolignetforeningen, at bekendtgørelsen bør begrænses til alene at fastsætte en pligt for udbydere til at opbevare de trafikdata, der allerede registreres. Dette vil

samtidig indebære, at bekendtgørelsen vil være teknologineutral, ligesom omkostningerne for udbyderne vil være acceptable. Hvis der er politisk ønske om at udvide logningspligten, foreslår Bolignetforeningen, at der nedsættes et arbejdsudvalg med repræsentanter fra aktørerne, så det kan sikres, at kravene er juridisk entydige og teknisk gennemførlige.

Boligselskabernes Landsforening påpeger, at gennemførelse af udkastet til bekendtgørelse vil medføre en meget omfattende registrering, som sandsynligvis ikke ville blive opvejet af tilstrækkeligt gode efterforskningsmæssige resultater. Det er uklart, hvem der efter bekendtgørelsесudkastet er ansvarlig for at registreringen finder sted, og de mange boligforeninger, frivillige bestyrelsesmedlemmer m.fl. efterlades derfor i et juridisk tomrum. Endvidere finder Landsforeningen det betænkeligt, at alle borgeres elektroniske kommunikation skal opbevares i 1 år af private virksomheder og foreninger. Der er desuden uafklarede spørgsmål i forhold til persondatalovgivningen, som ikke uden videre tillader videregivelse til politiet af borgernes elektroniske og telefonibaserede kommunikation.

Netudvalget, Kollegiet Studentergården, mener, at bekendtgørelsесudkastet vil få væsentlige negative konsekvenser for de mindre teleudbydere samt boligforeninger og antennelav, hvilket vil medføre en uhensigtsmæssig konkurrenceforvridning. Omkostningerne står endvidere ikke mål med sandsynligheden for, at de registrerede oplysninger vil få efterforskningsmæssig værdi.

Digital Forbruger Danmark (DFD) finder, at bekendtgørelsесudkastet repræsenterer en uhørt krænkelse af borgernes privatliv. DFD peger i den forbindelse navnlig på 4 problemstillinger: 1) bekendtgørelsen betragter Internettets brugere som passive, 2) den giver grobund for utryghed og mistro, (3) den indebærer en økonomisk byrde og vil begrænse de mange positive aktiviteter samt 4) den er uigennemtænkt og virkningsløs. DFD anbefaler på den baggrund, at bekendtgørelsen trækkes tilbage.

Frederiksberg Kommune anmoder Justitsministeriet om at vurdere, hvordan bestemmelserne i lov om biblioteksvirksomhed, hvorefter bibliotekernes PC'er med internetadgang skalstå til rådighed for enhver, harmonerer med de foreslæde regler.

Danske Mediers Forum tilslutter sig, at der i kølvandet på de seneste års terrorhandlinger kan være behov for at tage visse forholdsregler med henblik på at fremme efterforskningsmuligheder og forebyggelse. Sammenslutningen finder dog, at bekendtgørelsесudkastet indeholder nogle stærkt problematiske aspekter, som er uforholdsmæssigt vidtgående, og som vil have væsentlig indflydelse på danske mediers vilkår. Logningspligten indebærer ikke blot, at udbydere skal foretage opbevaring af de trafikdata, som allerede registreres i dag, men pålægger udbyderne at registrere trafikdata i videre omfang. Logningspligten er særligt vidtgående i relation til mobiltelefoni, hvor bekendtgørelsесudkastet forpligter udbyderne til at registrere og opbevare lokalise-

ringsdata, dvs. oplysninger om brugerens geografiske position under det pågældende opkald. Sammenslutningen tager skarpt afstand fra en så vidtgående logningsforpligtelse, der i yderste konsekvens vil betyde, at politiet kan afdække journalisters færden, herunder eventuel kontakt med anonyme kilder. Af hensyn til kildebeskyttelsen finder sammenslutningen derfor, at registrering og opbevaring af trafikdata til og fra medierne bør undtages bekendtgørelsen, der ellers kan få alvorlige konsekvenser for pressefriheden. Sammenslutningen finder det betænkeligt, at hverken udkastet til bekendtgørelse eller vejledning inddrager kildebeskyttelsesreglerne, idet teleoplysninger er egnet til at fastslå identiteten af kilde, som journalisten har været i kontakt med, og som journalisten i medfør af retsplejelovens § 172 som udgangspunkt ikke er forpligtet til at afgive forklaring om. Hvis politiet ønsker oplysninger om kommunikationen mellem et medie og dets kontakter, er det nødvendigt, at det pågældende medie har ret til at udtales sig om spørgsmålet. Der bør på den baggrund – i lighed med reglerne om beslaglæggelse og edition – indføres en direkte henvisning i retsplejelovens kapitel 71 til hensynet til kildebeskyttelsen. Sammenslutningen finder i øvrigt, at kravene i udkastet til bekendtgørelse og vejledning om registrering og opbevaring af trafikdata af retssikkerhedsmæssige grunde i stedet bør fastsættes i retsplejeloven. Sammenslutningen kan herudover tilslutte sig forslaget fra Telekommunikations-industrien i Danmark om, at der iværksættes et udredningsarbejde vedrørende reglerne, og man deltager meget gerne heri.

#depression.dk# – der er en selvhjælpsgruppe på internettet for personer, der lider af depression, angst eller andre psykiske lidelser – anfører, at man bliver nødt til at lukke hjemmesiden, hvis udkastet til bekendtgørelse gennemføres. Dette skyldes at bekendtgørelsесudkastet kompromitterer brugerne af hjemmesidens anonymitet, og at der ikke er økonomisk mulighed for at efterleve logningspligten, og at gruppen ikke ønsker at påtage sig rollen som myndighedernes vagthund. Gruppen finder endvidere, at bekendtgørelsесudkastet er udtryk for en krænkelse af privatlivet og en naiv opfattelse af, at forbrydere ikke vil benytte sig af mulighederne for at undgå logning.

B. DEN ANVENDTE TERMINOLOGI OG DEFINITIONER

Advokatrådet gør opmærksom på, at begreberne ”telenet” og ”teletjenester”, som – i overensstemmelse med retsplejelovens § 786 – anvendes i betækningsudkastet, ikke længere anvendes inden for telelovgivningen. Ved lov nr. 450 af 10. juni 2003 om ændring af lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet mv. blev terminologien ”telenet” og ”teletjenester” således erstattet med henholdsvis ”elektroniske kommunikationsnet” og ”elektroniske kommunikations-tjenester”. Denne ændring havde til formål at bringe lovens terminologi i overensstemmelse med den, der anvendes i Rådets direktiv 2002/21/EF af 7. marts 2002 om fælles rammebestemmelser for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. Det fremgår imidlertid af lovens forarbejder, at der med indførslen af de nye begreberne ”elektroniske kommunikationsnet” og ”elektroniske

“kommunikationstjenester” ikke var tilsigtet nogen indholdsmæssig ændring i forhold til den hidtil anvendte terminologi.

For at undgå misforståelser finder Advokatrådet, at ligheder og forskelle mellem den terminologi, der anvendes i henholdsvis retsplejeloven og bekendtgørelsесesudkastet, henholdsvis i telelovgivningen, tydeligt bør fremhæves i bekendtgørelsen under henvisning til telelovens § 3, stk. 3.

Endvidere savnes i bekendtgørelsen en definition af begrebet ”slutbruger”, som i udkastet til vejledningen er defineret i overensstemmelse med definitionen i telelovens § 4, idet der dog anvendes en anden ordlyd. Herudover er ”informations- og indholdstjenester” delvis undtaget fra registrerings- og opbevaringspligten, jf. § 1, stk. 2, men begrebet er ikke defineret i bekendtgørelsесesudkastet, og det adskiller sig fra definitionen af ”informations- og indholdstjenester” i telelovens § 3, stk. 4. Yderligere er begreberne ”trafik” og ”lokaliseringerdata” i udkastet til vejledning defineret anderledes end i udbudsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, selv om der næppe er tilsigtet nogen begrebsmæssig forskel. Begrebet ”trafik” er herudover i udbudsbekendtgørelsen betegnet ”trafikdata”.

Efter Rådets opfattelse bør der i bekendtgørelsen og vejledningen anvendes den samme terminologi som i teleloven, medmindre der er gode grunde til at fravige denne.

Rådet påpeger endvidere, at det centrale begreb ”udbydere” af telenet og teletjenester ikke er defineret i bekendtgørelsen. Rådet finder at det bør nærmere at beskrive dette begreb i bekendtgørelsen, og at det bør fremgå mere tydeligt af vejledningsudkastets punkt. 6.3., om det f.eks. er relevant for afgrænsningen af denne persongruppe, om den pågældende udbyder offentligt tilgængelige tjenester eller tjenester i lukkede net eller råder over egne lukkede net, der tilvejebringer infrastruktur til eget brug.

Der bør endvidere tages stilling til, hvem der skal anses for ”udbyder”, når en kommunikation teknisk set kan siges at være leveret af flere forskellige udbydere, f.eks. når en mobilkunde roamer på en anden operatørs net. Det bør i den forbindelse anføres, om registrerings- og opbevaringspligten kan påhvile flere udbydere.

Institut for Menneskerettigheder foreslår, at det i bekendtgørelsесesudkastet anvendte udtryk ”trafik” erstattes med det mere præcise begreb ”trafiktyper”, sådan som begrebet er beskrevet på s. 13 i udkastet til vejledningen.

Bolignetforeningen bemærker, at det ikke fremgår klart af bekendtgørelsесesudkastet, hvem der hos en juridisk person – herunder bolignetforeninger – er strafferetligt ansvarlig for overholdelsen af logningspligten. Det er således uklart, om det i bolignetforeninger er de medlemmer, der

har etableret foreningen eller boligselskabets hovedbestyrelse, der i givet fald vil blive pålagt et strafferetligt ansvar. Bolignetforeningen rejser endvidere spørgsmål om, hvem det strafferetlige ansvar påhviler, hvis opgaven med at foretage logning hos en bolignetforening varetages af en tredjepart, f.eks. et teleselskab.

Udbyder skal ifølge bekendtgørelsесudkastet (§ 2, stk. 1, nr. 5) registrere ”trafik”, hvilket i vejledningsudkastet præciseres som den anvendte ”trafiktype”. Bolignetforeningen påpeger, at begrebet ”trafiktype” ikke er veldefineret, og at der ikke i vejledningsudkastet gives eksempler på, hvad der skal forstås ved trafiktype for datakommunikation. Headerinformation fra netværksprotokoller og transportprotokoller er umiddelbart tilgængelig i systemer, der viderebefordrer datakommunikation, mens information om, hvilken applikationsprotokol der anvendes, ikke umiddelbart er tilgængelig. Hvis der med ”trafiktype” menes applikationsprotokol, vil det påføre bolignetforeninger betydelige omkostninger til registrering. Endvidere kan applikationsprotokollen være umulig at fastlægge, fordi kommunikationen krypteres, eller fordi der er tale om en ubeskriven applikationsprotokol. Derfor vil pålideligheden af informationen om den anvendte applikationsprotokol være forbundet med betydelig usikkerhed.

TI, ITEK og Cibercity anfører, at udkastet til bekendtgørelsen og vejledningen omtaler en række begreber og definitioner, som dels ikke er klart og udtømmende beskrevet, dels afviger fra de definitioner, som anvendes i telelovgivningen.

Da anti-terror lovforslaget ikke giver holdepunkter for det modsatte, må det efter TI's opfattelse som udgangspunkt forudsættes, at de anvendte begreber skal defineres i overensstemmelse med de tilsvarende begreber anvendt i telelovgivningen. At det har været hensigten at anvende telelovgivningens definitioner underbygges da også af det tidligere omtalte notat af 17. december 2002, udarbejdet af Videnskabsministeriet forud for et møde med branchen. Det fremgår således heraf, at ”det bør sikres, at de definitioner af teleteknisk karakter, der anvendes i bekendtgørelsen, så vidt muligt er i overensstemmelse med tilsvarende definitioner efter telereguleringen.”

TI og Cibercity påpeger, at begrebet ”teletjeneste” ifølge den almindeligt anerkendte definition ikke omfatter chattjenester. En udbyder af chattjenester er derfor heller ikke nødvendigvis teleudbyder. Det er derfor tvivlsomt, om anti-terror lovforslaget giver hjemmel for en sådan bred forståelse af teletjenestebegrebet.

Som eksempel på afigelser mellem definitionerne anvendt i bekendtgørelsесudkastet og telelovgivningen nævner TI endvidere anvendelsen af begrebet ”lokaliséringsdata” i bekendtgørelsесudkastets § 2, stk. 1, nr. 6. Ved den seneste revision af udbudsbekendtgørelsen indsattes følgende definition af dette begreb i § 2, stk. 4: ”*Ved lokaliséringsdata forstås data, som behandles i et elektronisk kommunikationsnet, og som angiver den geografiske placering af det terminalud-*

styr, som brugeren af en offentlig elektronisk kommunikationstjeneste anvender.” Det fremgår af det bagvedliggende direktiv (2002/58/EU), at lokaliseringsdata kan være data, som er mere præcise end fremføringen af kommunikation forudsætter og som (f.eks.) bruges til levering af til-lægstjenester, f.eks. persontilpassede trafikoplysninger eller bilstvejledninger (direktivets betragtning 35). Det vil med andre ord sige, at lokaliseringsdata ifølge den i telelovgivningen anvendte definition kan være data, som ikke normalt indgår i produktionen af teleydelser, og som dermed ikke er trafikdata. TI finder på den baggrund yderst uhensigtsmæssigt, at man i udkastet til bekendtgørelse anvender begrebet ”lokaliseringsdata”, når man tilsyneladende ikke benytter begrebet i samme betydning som i telelovgivningen.

Som et andet eksempel på et begreb, som efterlader betydelig fortolkningstvivl, fremhæver TI begrebet ”trafik”, der i bekendtgørelsen er nævnt som én af de oplysninger vedrørende en kommunikation, som skal registreres (§ 2, stk. 1, nr. 5). Uden den tilhørende forklaring i vejledningen må kravet nærmest anses for uforståeligt, hvilket i sig selv er utilfredsstillende. Ifølge vejledningen indebærer kravet om opbevaring af ”trafik” dels et krav om opbevaring af oplysning om den anvendte trafiktype, dels et krav om opbevaring af oplysning om, hvorvidt den initierede kommunikation blev gennemført, og hvis ikke, hvad der var årsagen hertil. Især sidstnævnte del af kravet forekommer at være en noget nær absurd brug af begrebet ”trafik” og under alle omstændigheder ikke en normal forståelse af begrebet. Eksemplet illustrerer, at bekendtgørelsen ikke indeholder en udtømmende beskrivelse af logningspligtens indhold og dermed ikke lever op til det krav om klarhed og forudsigelighed, der må stilles til regler der vedrører indgreb i privatlivets fred.

Ligeledes påpeger **TI** og **Cibercity**, at trafikdata ikke er defineret i retsplejelovens § 786, stk. 4, eller i bekendtgørelsесudkastet. Begrebet er i stedet defineret i persondatadirektivet og udbudsbekendtgørelsen. Udbusbekendtgørelsens § 2, stk. 3, fastsætter, at der ved trafikdata skal forstås ”*data, som behandles med henblik på overføring af kommunikation i et elektronisk kommunikationsnet eller debitering heraf.*” Det er således en forudsætning, at data behandles i tilknytning til kommunikationen. En del af de registreringer, som er omfattet af bekendtgørelsесudkastet, falder uden for denne definition. Det gælder f.eks. ændring af identitet i forbindelse med telefoniopkald og registrering af brugere af IP-adresser, da de pågældende oplysninger ikke behandles som led i kommunikationen. Der bør på den baggrund skabes en ny lovhjemmel som grundlag for logning af identitetsændringer og opkald til chat-tjenester på internettet. Samtidig må hjemlen til logning af e-mail tydeliggøres, da dette ikke normalt opfattes som en teletjeneste, men en informations-tjeneste, der udnytter teletjenester.

IT-Brancheforeningen er uforstående overfor den meget brede kreds af aktiviteter, selskaber, organisationer mv., som Justitsministeriet tilsyneladende anser for omfattet af begrebet ”telenet eller teletjenester”, henholdsvis begrebet ”udbydere af telenet eller teletjenester”.

Brancheforeningen finder, at det må antages, at de retsplejelovens § 786 anvendte begreber ”udbydere af telenet eller teletjenester”, henholdsvis ”telenet” og ”teletjenester”, indholdsmæssigt er identiske med de i telelovgivningen anvendte tilsvarende begreber. Det må gælde uanset, at de pågældende begreber efterfølgende i telelovgivningen terminologisk er ændret til at hedde ”udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller –tjenester”, henholdsvis ”kommunikationsnet eller –tjenester”, jf. lovbemærkningerne til den pågældende ændring af telelovgivningen. Med hensyn til begrebet ”udbydere” stemmer dette overens med, at lovbemærkningerne til § 786 konsekvent omtaler de pågældende som ”teleselskaber og internetudbydere”. Af bemærkningerne til de pågældende bestemmelser i telelovgivningen fremgår, at det afgørende er, om den pågældende på kommerscielt grundlag leverer telenet eller teletjenester til flere kunder. Det fremgår samtidig, at ejere af elektroniske kommunikationsnet, der ikke stiller sådanne tjenester til rådighed på kommerscielt grundlag, men alene anvender dem til eget brug, ikke kan anses for udbydere af telenet eller teletjenester. Med hensyn til begreberne ”telenet eller teletjenester”, gengiver bekendtgørelsесudkastet den i telereguleringen anvendte definition heraf, men begrebet teletjenester udvides til også at omfatte chat-tjenester. Det fremgår imidlertid eksplisit af bemærkningerne til § 786, at indholds- og informationstjenester, som f.eks. de omhandlede chat-tjenester, er noget andet end telenet eller teletjenester. Af samme grund nævner bestemmelsen (§ 2 i lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet), der afgrænser hvilke parter, der er omfattet af telelovgivningen, eksplisit både ejere af elektroniske kommunikationsnet, og udbydere af indholds- og informationstjenester, som parter der kan være omfattet af dele af lovens bestemmelser. § 786 omfatter derimod kun ”udbydere af telenet eller teletjenester”. Det er på den baggrund Brancheforeningens opfattelse, at der ikke er hjemmel til i bekendtgørelsen at fastsætte regler for chat-tjenester. Brancheforeningen gør samtidig opmærksom på, at e-mail ikke internationalt opfattes som en teletjeneste. Der er således ikke knyttet et nettermineringspunkt til en e-mail tjenseste, men alene et nettermineringspunkt til den teletjeneste, der benyttes som adgang til en emailtjeneste.

Brancheforeningen fremhæver endvidere, at det er uklart, hvad der forstås ved ”identitet”. Herudover anvender bekendtgørelsесudkastet begrebet ”transmission” i relation til email-trafik, IP-telefoni og andre former for pakkekoblet teletrafik, selv om begrebet er stort set uanvendeligt, idet denne trafiktype er karakteriseret ved, at den i ”små-bidder” sendes gennem den tilfældigvis tilgængelige infratruktur og først ”genopstår” som en samlet kommunikation, når den når frem til modtageren. Brancheforeningen går ud fra, at hensigten ikke har været at forpligte samtlige udbydere af telenet eller teletjenester til at registrere og opbevare oplysninger om det samlede ”trafikflow” gennem deres infrastruktur, men i overensstemmelse med ordlyden i § 2 stk. 1, alene de opkald, som udbyderen er involveret i afviklingen af. Det betyder bl.a., at applikationer på internet, som alene anvender nettet som underliggende transmissionsressource ikke skal logges af internetudbyderen. I modsat fald ville internetudbyderen være nødsaget til at logge adresser for

alle ekspederede pakker til og fra brugeren. Dette ville i givet fald være i strid med afsnit 3.1.3.2 i bemærkningerne til anti-terror lovforslaget, hvor det understreges, at det ikke er hensigten at kortlægge kundernes aktiviteter (det samlede netflow), mens de anvender internettet. Endelig indeholder bekendtgørelsесudkastet og den tilhørende vejledning ingen præcis beskrivelse af, hvad kravene om døgnbemanding, henholdsvis levering i ”læsbart format”, i praksis indebærer, og de opstillede eksempler indeholder ikke tilstrækkelig vejledning herom. På den baggrund foreslår Brancheforeningen, at pligten til logning af trafik, der alene ”transmitteres” via en udbyders net (jf. § 2, stk. 1), men ikke hverken initieres eller termineres i dette, udgår, idet kravet om logning af transmissions-trafik, blot vil føre til dobbelt-logning. Det foreslås endvidere, at der som udgangspunkt kun stilles krav om logning i A-enden (initiering af kommunikationen), og at der – for så vidt angår de få tilfælde, hvor der er behov for logning af transit, henholdsvis terminering, ud fra ønsket om at få registreret oplysninger, der ikke kan registreres af andre net – sker en konkretisering af logningspligten. Yderligere foreslås det, at Justitsministeriet i samarbejde med branchen afklarer, hvordan det kan undgås, at samme trafik logges flere gange hos flere forskellige parter, og at der indtil videre kun skal ske logning af trafikdata, der allerede registreres. Endelig finder Brancheforeningen, at Justitsministeriet i tæt dialog med branchen bør definere de begreber, der anvendes i bekendtgørelsen og vejledningen, og at det bør afklares, hvilke forventninger Justitsministeriet og Politiet har i relation til kravet om døgnbemanding og ”læsbart format”.

B. KREDSEN AF UDBYDERE, DER ER OMFATTET AF LOGNINGSPLIGTEN – BEKENDTGØRELSENS UDNTAGELSER

Advokatrådet anfører, at de væsentlige undtagelser til registrerings og opbevaringspligten, som bekendtgørelsесudkastet indeholder, gør det tvivlsomt, om reglerne egentlig er egnede til at nå sit formål, idet det må formodes, at de personer, som måtte ønske at undgå logning, har kendskab til undtagelserne i registrerings- og opbevaringspligten.

Bolignetforeningen har vanskeligt ved at se, hvilke efterforskningsmæssige kriterier, der adskiller bolignetforeninger fra f.eks. private virksomheder, universiteter, biblioteker mv., der ifølge bekendtgørelsесudkastet helt er undtaget fra logningspligten. Hensynet til en effektiv efterforskning, samt hensynet til at der bør gælde lige vilkår for alle udbydere, taler for, at logningspligten i givet fald skal omfatte alle udbydere.

Red Barnet påpeger ligeledes, at udveksling af børnepornografi typisk foregår mellem personer, der er klar over, at distribution af børnepornografisk materiale er ulovligt, og som gør en indsats for at skjule deres spor. Der er derfor efter Red Barnets opfattelse behov for en mere omfattende registrering, hvis bekendtgørelsen skal have en tilfredsstillende effekt for efterforskningen af børnepornografi på internettet.

Kommunerne Landsforening (KL) anfører, at ordningen i den fremlagte form kun må forventes at ville få begrænset effekt på kommunernes vilkår.

KL er opmærksom på, at en ikke uvæsentlig del af såvel telekommunikation som teleydelser vil være friholdt fra ordningen via den reelle friholdelse af den offentlige sektor.

Gennemføres ordningen i sin nuværende udformning kan det derfor efter KL's vurdering medføre, at den samfundsmæssige effekt vil være begrænset.

I det omfang ordningen ændres for at udvide ordningen med de nu undtagne områder indenfor blandt andet den kommunale sektor, vil dette efter KL's opfattelse være omfattet af det udvidede totalbalanceprincip.

KL har i høringssvaret taget forbehold for en senere kommunalpolitisk behandling af spørgsmålet.

Rådet for IT-sikkerhed påpeger, at en del virksomheder udbyder services som virtuelle rum til samarbejde mellem medarbejdere, kunder og samarbejdspartnere, som reelt er at betragte som chat-rooms, hvor kredsen af slutbrugere ikke på forhånd er afgrænset. Disse virksomheder står pludselig med en udgift til etablering, drift og sikker håndtering af logning af denne kommunikation. Tilsvarende forhold gør sig gældende i forhold til virksomheders hyppige anvendelse af muligheden for på hjemmesider at aktivere en mail med kommentarer, hvilket efter udkastet til bekendtgørelse indebærer, at sådan kommunikation skal logges. Rådet frygter, at udgifterne til logning kan gå ud over investeringerne i IT-sikkerhed. Rådet anbefaler derfor, at det nøje overvejes om undtagelserne i bekendtgørelsens § 3 kan formuleres på en sådan måde, at ikke større dele af danske virksomheder skal investere i og drive logning i et omfang, som det formentlig ikke har været tilsigtet i lovgivningen.

TI og Cybercity påpeger, at det fremgår af bemærkningerne til anti-terror lovforslaget (pkt. 3.1.3.), at hensynet til effektiv regulering og konkurrenceforhold i branchen tilsiger, at logningspligten omfatter alle udbydere. Det er derfor i strid med lovens intention, at bekendtgørelsесudkastet lægger op til at undtage visse udbydere fra logningspligten, mens andre udbydere alene forpligtes til at foretage logning i begrænset omfang.

TI og Cybercity finder desuden, at politiet også kan have efterforskningsmæssig interesse i, at der logges oplysninger om teletrafik hos boligforeninger med mindre end 100 slutbrugere. Der er således intet sagligt grundlag for disse undtagelser fra logningspligten, og det foreslås derfor, at

der i stedet indføres en adgang til administrativt at meddele dispensation fra logningspligten, hvis der konkret er grundlag herfor.

Cibercity anfører endvidere, at hensynet til at undgå konkurrenceforvridning samt hensynet til indgrebets effektivitet taler for, at virksomheder og institutioner også skal anses for udbydere, der er omfattet af logningspligten.

TI finder ligeledes, at bekendtgørelsесudkastets undtagelser fra logningspligten for så vidt angår bl.a. institutioners og virksomheders elektroniske post og samtaler via internettet undergraver logningspligtens effektivitet og skaber en forskelsbehandling og dermed konkurrenceforvridning mellem forskellige kommunikationsformer.

Efter det foreliggende udkast er al elektronisk post, der formidles af virksomheders eller institutioners postservere, undtaget fra logningspligten. Virksomheder skal således ikke logge oplysninger om de ansattes teletrafik, idet denne trafik kun skal logges, hvis en virksomhed benytter udbydere af telenet og teletjenester til den eksterne trafik. For telefonopkald betyder dette, at udgående opkald fra en virksomhed typisk logges med et fælles A-nummer. For elektronisk post er virkningen, at trafikken ikke logges, hvis virksomheden anvender egne postservere. TI og Cibercity finder det uproportionalt og konkurrenceforvridende, hvis outsourcing af en virksomheds kommunikation indebærer, at der skal ske logning af medarbejdernes teletrafik i videre omfang, end hvis virksomhedsinterne net opbygges som et særskilt privat net. Reglerne bør i stedet uniformes således, at private net i alle tilfælde er undtaget fra registreringspligten, herunder også i tilfælde af outsourcing til et offentligt net. Det bør endvidere præciseres, i hvilket omfang de reducerede krav i henhold til bekendtgørelsесudkastets § 3, stk. 2, nr. 2, kan gøres gældende i forbindelse med outsourcede ydelser.

IT-Bancheforeningen påpeger ligeledes, at undtagelserne fra logningspligten indebærer en problematisk konkurrenceforvridning på det danske teemarked. Endvidere må det må bero på en misforståelse af hjemmelsgrundlaget, at der fastsættes særlige undtagelsesregler for en række parter, der i de fleste tilfælde slet ikke er omfattet af begrebet ”udbydere”, og som derfor enten slet ikke er omfattet, eller alene er omfattet af logningspligten, når og hvis de optræder som udbydere. Som eksempler på parter, der ikke er ”udbydere” nævner foreningen for det første arbejdsgivere, der giver deres medarbejdere adgang til internettet via egen infrastruktur. Foreningen fremhæver i den forbindelse, at Justitsministeriet i sit svar på Retsudvalgets spørgsmål nr. 123 (L 35 – bilag 99) vedrørende anti-terror lovforslaget, oplyste, at sådanne arbejdsgivere ikke kan anses for ”udbydere” af telenet eller teletjenester, blot fordi de uden vederlag stiller internetadgang til rådighed for deres medarbejdere, herunder via hjemmearbejdspladser koblet op til virksomhedens øvrige infrastruktur. Ikke desto mindre fremhæves disse i vejledningen som omfattet af undtagelsesbestemmelsen i § 3, stk. 1, nr. 1, om ”udbydere, der stiller net eller tjenester

til rådighed uden vederlag". Som yderligere eksempel nævner foreningen biblioteker, uddannelsesinstitutioner og andre offentlige institutioner, der på ikke-kommercielt grundlag stiller net eller tjenester til rådighed for eksterne parter i form af lånere, studerende, patienter eller lign., jf. undtagelsen i § 3, stk. 1, nr. 2. Det fremgår af det nævnte svar til Folketinget, at sådanne personer som udgangspunkt heller ikke kan anses for at være udbydere af telenet eller teletjenester. Foreningen finder på den baggrund, at det er telelovgivningens definition af begrebet "udbyder", der bør danne grundlag for afgrænsning heraf. Efter foreningens opfattelse er der behov for en nøje gennemgang af undtagelsesbestemmelserne og den tilhørende vejledningstekst med henblik på dels at få identificeret relevante eksempler på omfattede udbydere (i det omfang det er muligt), dels at få fjernet de eksempler, der vedrører parter, der ikke kan anses for at være udbydere.

Brancheforeningen anfører herudover, at en stor og stadig voksende del af internet-trafikken består i fuldt ud automatiserede kommunikationer mellem systemer (f.eks. kommunikationer mellem banksystemer og andre lignende løsninger), som ikke kan misbruges til kommunikation i tilknytning til kriminel aktivitet. Sådanne kommunikationer bør derfor generelt undtages fra logningspligtelsen.

For så vidt angår virksomheders outsourcing af IT-drift anfører Brancheforeningen, at der er en række virksomheder, der som en mindre del af en samlet aftale leverer telekommunikationsydelser, men som først og fremmest leverer intern IT-drift i bred forstand, og herunder leverer intern kabling/infrastruktur, intern trafikafvikling og -dirigering, omstillingsfunktioner og lignende til slutbrugere. Sådanne funktioner ligger på kundens side af nettermineringspunktet, og er dermed uden for telenettet. Der er tale om aktiviteter, der falder uden for det område, der er hjemmel til at regulere, nemlig udbud af telenet eller teletjenester. Brancheforeningen finder derfor ikke, at sådanne virksomheders vil have pligt til at logge oplysninger vedrørende trafikken bag deres kunders nettermineringspunkt, internt hos de pågældende, herunder f.eks. oplysninger der sammenkobler det/den enkelte eksterne kald/mailkommunikation med en bestemt medarbejder hos den pågældende kunde, eller oplysninger om rent interne kald eller mailkommunikationer. Det bør udtrykkeligt fremgå af bekendtgørelsen, at logningspligtien ikke omfatter denne type oplysninger, heller ikke selv om den pågældende IT-drift er outsourcet. Foreningen påpeger, at disse betragtninger gælder fysiske nettydelser i de tilfælde, hvor virksomheden har eget nettermineringspunkt, og de leverede ydelser alene vedrører distribution og indsamling af trafik mellem virksomheden og udbudte teletjenester samt intern kommunikation. Men outsourcing beror i stigende omfang på fællesproduktion af virksomhedsintern og virksomhedsekstern trafik i mobilnet eller internet uden individuelle grænseflader i form af nettermineringspunkter mellem den enkelte virksomhed og omverdenen. Det vil heller ikke i disse tilfælde være rimeligt, hvis intern trafik skulle logges. Ekstern trafik bør alene kræves logget i samme omfang, som hvis virksomheden selv varetog sit interne net med fælles tilslutning til offentlige net. Tilsvarende gælder med

hensyn til virksomheder, der får stillet e-mail server ydelsen til rådighed i stedet for at drive den selv.

Hvis der skal ske logning i tilfælde af outsourcing, vil det betyde en markant konkurrenceforvridning til skade for hele IT-outsourcingmarkedet. Hvis outsourcet drift af virksomhedsintern IT- og teleinfrastruktur mod forventning anses for omfattet af begrebet ”udbud af telenet eller teletjenester”, bør der indsættes en bestemmelse i bekendtgørelsen, der undtager disse tilfælde fra logningspligten.

Dansk IT finder det problematisk, at bekendtgørelsесuskastet indeholder en række undtagelser fra logningspligten, der gør det muligt for kriminelle at undgå registrering af elektronisk korrespondance mv.

Digital Rights fremhæver, at man udfra hensynet til beskyttelse af borgernes privatliv naturligvis kan glæde sig over, at der er områder i samfundet, der er undtaget fra den meget indgribende registreringsforpligtelse, så borgerne stadig bevarer muligheden for at kommunikere elektronisk uden at blive registreret – f.eks. på biblioteket eller via IP-telefoni. Imidlertid vil undtagelserne underminere den efterforskningsmæssige effekt af bekendtgørelsen. Balancen mellem indgrebets efterforskningsmæssige effekt og dets indgriben i borgernes privatliv forrykkes dermed afgørende, og det må overvejes, om et så omfattende indgreb i borgeres privatliv kan berettiges, hvis den efterforskningsmæssige effekt reelt ikke opnås.

Boligselskabernes Landsforening noterer sig med tilfredshed, at boligforeninger med mindre end 100 slutbrugere er undtaget fra registrerings- og opbevaringspligten, og at registrerings- og opbevaringspligtens er begrænset for boligforeninger med mindre end 400 slutbrugere. Mange boligforeninger, antenneforeninger mv. overskrides imidlertid disse bagatelgrænser, og for disse vil logningspligten udgøre en stor økonomisk byrde. Samtidig finder Landsforeningen, at de mange undtagelser fra logningspligten efterlader et indtryk af, at der eksisterer så mange muligheder for at undgå logning, at det er stærkt tvivlsomt, om reglerne vil få den tilsigtede effekt. Kriminelle vil således f.eks. blot kunne anvende internatgangen på det lokale bibliotek, på en café eller i lufthavnen.

Danske Mediers Forum fremhæver, at reglerne – på grund af bekendtgørelsесuskastets undtagelser fra logningspligten samt mulighederne for på anden måde at unddrage sig logning – må forventes kun at ville få ringe effekt.

C. IT- og telekommunikation til og fra udlandet mv.

TI anfører, at logningspligten – i overensstemmelse med principperne i den øvrige telelovgivning – må anses for at omfatte tjenester udbudt i Danmark til en dansk bruger – også selv om brugeren i perioder befinder sig i udlandet. Eksempelvis må en dansk mobilbruger, der er roamet til et udenlandsk net, anses for at være omfattet, mens en udenlandsk mobilbruger, der er roamet til et dansk net ikke er omfattet. Uden en sådan fortolkning, der helt svarer til principperne i gældende telelovgivning, kan der opstå konflikter mellem landenes nationale udmøntninger af det nugældende teledirektiv (2002/58/EU) og den øvrige telespecifikke regulering. I praksis vil det imidlertid ikke altid være muligt at undtage roamede udenlandske kunder fra registrering, og det vil i mange tilfælde kræve betydelige investeringer at bortsortere eller anonymisere sådanne registreringer i en efterfølgende proces. Selv en kortvarig lagring af trafikdata vedrørende en udenlandsk kunde, eksempelvis i form af lokaliseringsdata, kan være et brud på et andet lands regler om persondatabeskyttelse. Foreløbige undersøgelser viser samtidig, at udenlandske roamingpartnere ikke i almindelighed agter at udleverer lokaliseringsdata for danske kunder i udlandet, og de vil næppe ændre dette, når de ikke efter nationale regler er forpligtet hertil. Problemstillingen er aktuel for mobilkunder, internetkunder og calling cards, der udbydes internationalt. Men problemet kan tilsvarende opstå for enhver tjeneste, som udbydes grænseoverskridende. I nogle tilfælde vil det for en internationalt udbudt tjeneste ikke være muligt at fastslå det land, hvortil kundeforholdet skal henføres. Et eksempel herpå er webmail, der udbydes via hotmail, google, icq eller lignende. Logningspligten vil for disse ydelser formentlig være gældende, når kunden er tilmeldt tjenesten fra Danmark – uanset om webmail udbydes fra Danmark eller fra udlandet. Udbyderen af webmail kan imidlertid ikke kontrollere den geografiske adresse, hvorfra en tilmelding er foretaget. Hvis trafikdata registreres for alle brugere af webmail kan andre landes regler om beskyttelse af persondata herved overtrædes. Efter TI's opfattelse bør hverken danske eller udenlandske udbydere af webmail til danskere dermed i praksis være omfattet af logningspligten, da de pågældende udbydere ikke med sikkerhed kan fastslå, at kundeforholdet er underlagt dansk lovgivning. TI finder det nødvendigt, at der i bekendtgørelsen tages stilling til pligternes omfang i relation til danske og udenlandske kundeforhold, roaming, grænseoverskridende tjenester uden lokaliseringsdata for anvendelsen mv. Det bør fremgå af bekendtgørelsen, om registrering kan foretages i de tilfælde, hvor kundens nationale tilhørsforhold ikke kan fastslås. Hvis dette er tilfældet, vil rækkevidden af logningspligten reelt blive udstrakt til alle udbydere af webmail i hele verden.

TI bemærker vedrørende opkald fra udlandet til Danmark, at det bør afklares, om det vil være i overensstemmelse med teledatadirektivet (2002/58/EU) at registrere A-numre for ankommande kald fra udlandet til Danmark, hvis det eksempelvis ikke i det pågældende land er tilladt at registrere og opbevare trafikdata i henhold til direktivets artikel 6 stk. 1, eller identiteten i sådanne tilfælde må anonymiseres i respekt af et andet lands databeskyttelsesregler. Direktivet giver tilsyneladende ingen vejledning i vurderingen af dette spørgsmål, da det ikke er forudset, at trafikdata kan kræves logget i den kaldte kundes net. Tilsvarende problemstillinger vedrørende regi-

strering af kaldende identitet eksisterer for e-mail, hvor nationaliteten ikke kan udledes af e-mailadressen eller IP-adressen, og hvor registreringen reelt alene vedrører afsender indtil modtageren aktivt har modtaget den fremsendte mail. TI finder derfor, at Justitsministeriet bør vurdere, om der er behov for indførelse af et krav om anonymisering i forbindelse med den foreslæde registrering af kaldende identiteter i udlandet, idet registreringen dermed bliver en registrering af trafikdata for den udenlandske bruger, som har initieret kommunikationen. Spørgsmålet må vurderes både i relation til gennemførte kommunikationer med en dansk borger og kommunikationer, der alene er forsøgt etableret fra udlandet. Spørgsmålet er ifølge TI, om problemstillingerne ikke reelt betyder, at kravet om logning i kaldte ende under alle omstændigheder må opgives.

IT-Bancheforeningen anfører, at det fremgår af bekendtgørelsесuskastets § 4, at oplysninger, der registreres i udlandet som led i danske udbyderes (f.eks. danske outsourcing virksomheder) virksomhed i Danmark, skal overføres til Danmark med intervaller på maksimalt 72 timer. Foreningen foreslås, at bestemmelsen omformuleres, så den i stedet kommer til at indeholde et krav om, at data, der i en aktuel situation udbedes af myndighederne, skal stilles til rådighed i Danmark indenfor 72 timer. Herved undgår de omhandlede selskaber dagligt at skulle overføre og opbevare store mængder af data, som formodentlig aldrig vil skulle anvendes.

TI finder ligeledes, at bestemmelsen i bekendtgørelsесuskastets § 4 savner konkret begrundelse og vil føre til uhensigtsmæssigheder og skævvridninger af konkurrenceforholdene i telesektoren. En række udbydere udnytter allerede i dag de stordriftsfordele, der ligger i at lade visse funktioner udføre centralt for hele Norden eller i Europa i ét af landene for således at nedbringe omkostninger og effektivisere driften. Et krav om, at data som på denne måde opbevares i udlandet, skal overføres og opbevares i Danmark, vil selvsagt påføre udbyderen ekstraomkostninger, og vil dermed blokere udviklingen. Da formålet med reguleringen alene er at sikre, at oplysningerne er tilgængelige for politiet, når disse efterspørges, bør bestemmelsen ændres således, at det geografiske område for opbevaring af oplysningerne udvides til at omfatte hele EU og de nordiske lande. Alternativt bør det geografiske opbevaringskrav helt udgå.

Dansk IT finder det ubegrundet, at bekendtgørelsen (§ 4) fastsætter en pligt for udbyderne til at opbevare registrerede data i Danmark. Det må være tilstrækkeligt enten at kræve, at data skal være umiddelbart tilgængelige fra Danmark, eller at data skal være tilgængelige inden for en bestemt tidsfrist.

Rådet for IT-sikkerhed anfører, at det fremgår af § 2, stk. 4, at registrering og opbevaring af oplysninger efter stk. 1 - 3, efter aftale med udbyderen på dennes vegne kan foretages af en anden udbyder eller af en tredjemand. Rådet anbefaler, at der indsættes en bestemmelse i bekendtgørelsen, der svarer til persondatalovens § 42, således at det følger af bekendtgørelsen, at der skal foreligge en skriftlig aftale mellem parterne, ligesom det af aftalen skal fremgå, at den anden

udbyder eller tredjemand (databehandleren) alene handler efter instruks fra udbyderen (den dataansvarlige). Tilsvarende anbefales, at der indsættes en bestemmelse, hvorefter databehandlere etableret udenfor Danmarks grænser som minimum skal overholde dansk lovgivning om sikkerhedsforanstaltninger.

D. CHAT-TJENESTER MV.

Red Barnet er enig i, at logningspligten bør omfatte chatudbyder, og at man i den forbindelse har noteret sig, at bekendtgørelsесuskastet ikke undtager små chatudbydere.

Datatilsynet anfører, at det fremgår af bekendtgørelsесuskastet, at udbydere af chat-tjenester kun har pligt til at registrere og opbevare oplysninger om ændring af opkaldende og opkaldte identitet, jf. § 2, stk. 1, nr. 2 og 4, samt i givet fald tidspunktet for kommunikationen, jf. § 2, stk. 1, nr. 7, jf. § 3, stk. 2, nr. 3. Det fremgår endvidere af udkastet til vejledning (s. 21), at oplysning om ændring af opkaldte identitet f.eks. vil omfatte oplysning om, hvilket af flere mulige chatroom den opkaldende identitet er tilkoblet. Datatilsynet henleder i den forbindelse opmærksomheden på bemærkningerne til anti-terrorlovforslaget (s. 46, spalte 1), hvoraf fremgår, at: ”der ikke med forslaget lægges op til, at internetudbyderne skal foretage en kortlægning af kundernes aktiviteter, mens de anvender Internettet. Uddyderne vil således ikke løbende skulle foretage registrering af, hvilke hjemmesider, chatrooms mv. kunderne besøger.” Det står ikke umiddelbart Datatilsynet klart, hvordan logningskravet for chat-udbyderne harmonerer med disse lov bemærkninger.

Dansk IT anfører, at bekendtgørelsесuskastet går videre, end det er forudsat i retsplejeloven. Det gælder f.eks. pligten til at logge kommunikationen hos virksomheder, der udbyder virtuelle rum til samarbejde mellem medarbejdere, kunder og samarbejdspartnere, som reelt er at betragte som chat-tjenester, uden en på forhånd afgrænset kreds af slutbrugere. Dansk IT frygter, at udgifterne til logning af sådan kommunikation vil gå ud over andre investeringer i bl.a. IT-sikkerhed.

Digital Rights anfører, at registreringspligten indebærer, at det – ud over den enkelte brugers identitet – skal registreres, hvilke chat-rooms brugerne har anvendt, og således også den situation, at to brugere vælger at gå ind i et separat chat-room for at kommunikere privat. Dette svarer til, at indehavere af steder, hvor folk mødes (f.eks. værtshuse, foreninger, forsamlingshuse mv.) fik pligt til at registrere alle besøgende og at holde øje med, hvem der taler med hvem, og om nogen evt. vælger at sætte sig hen til et bord for sig selv. Sådan registrering indebærer efter Digital Rights' opfattelse et omfattende indgreb i borgerens frihed til at mødes i den virtuelle rum. Indgribet skal ses i lyset af Internettets stigende betydning for borgernes kontaktmønstre. Brugen af chat er for en stadig stigende del af befolkningen en integreret del af kontakten til omverdenen, og registrering heraf vil således kunne angå væsentlige dele af befolkningens sociale kon-

takt med omverdenen. Bekendtgørelsen synes endvidere ikke at tage højde for den store spredning i de tjenester, som vil blive omfattet af registreringspligten. Mange personlige hjemmesider og web-dagbøger (Blogs) har chat funktioner, hvor ejeren chatter med sine kontakter på nettet. Det står ikke klart, hvem der i denne situation vil have ansvaret – eller den tekniske mulighed – for at gennemføre en registrering af brugerne. Registrering af chat på personlige hjemmesider fører desuden en ekstra indgribende karakter til bekendtgørelsen, idet brugere på denne måde vil være tvunget til at registrere sine personlige kontakter på nettet.

Bolignetforeningen forstår bekendtgørelsесudkastet således, at udbydere, der alene viderebefordrer datakommunikation mellem en chat-kunde og en chat-server, ikke skal registrere chat-room identitet, IP-adresse og anvendt chat-room. I modsat fald vil registreringen være forbundet med betydelige omkostninger for disse udbydere. Bolignetforeninger stiller ofte en personlig hjemmeside til rådighed for deres medlemmer, og en af de funktioner, som kan tilbydes, er chat-tjenester. Bolignetforeningen påpeger, at det ikke fremgår klart af bekendtgørelsесudkastet, hvem registreringspligten påhviler i disse tilfælde. Det fremgår ikke af bekendtgørelsen, om det er det enkelte medlem, der, hvis den personlige hjemmeside opbevares på medlemmets egen computer, skal registrere chat-room identiteter og tilhørende IP-adresser. Det fremgår endvidere ikke af bekendtgørelsen, hvem der er registreringspligtig, hvis medlemmets personlige hjemmeside – indeholdende en chat-tjeneste – opbevares på foreningens server.

Danske Mediers Forum finder det problematisk, at bekendtgørelsесudkastet – ud over traditionel televirksomhed – også omfatter chat-tjenester. Bekendtgørelsen vil derfor få virkning for medievirksomhed, der gør brug af chat-teknologien som en del af det redaktionelle koncept. Logningsforpligtelsen vil dermed også få økonomiske konsekvenser for medier, der anvender chat-tjenester på den nævnte måde. Det er endvidere betænkeligt i lyset af, at chat-tjenester efter almindeligt anerkendte definitioner i telelovgivningen ikke er teletjenester. Dette rejser endvidere spørgsmål om andre internetbaserede ydelser også kan omfattes af logningsforpligtelsen uden en lovændring – f.eks. telefoni over internettet (VoIP), instant messaging, debatfora samt publivering af indhold på hjemmesider. I givet fald vil det indebære en endnu større påvirkning af vilkårene for produktion og tilvejebringelse af indhold på internettet.

ITEK mener, at det bør overvejes nøje, om en afgrænsning, der vil omfatte alle former for chat-tjenester, er hensigtsmæssig. ITEK peger i den forbindelse på, at stort set alle internetsider i dag giver mulighed for online og samtidig udveksling af meddelelser.

IT-Brancheforeningen mener ikke, at § 786 giver hjemmel til at fastsætte regler om registrering og opbevaring med hensyn til chat-tjenester. Herudover ville en sådan regulering have særliges vidtgående og ikke-gennemtænkte konsekvenser for en række chat-tjenester, der drives af for-

eninger, frivillige organisationer mv., ligesom det ville umuliggøre ad hoc anvendelse af en række professionelt anvendte netværks- og videndelings-værktøjer som f.eks. groupcare.

D. SPØRGSMÅL VEDR. DE TEKNISKE MULIGHEDER FOR REGISTRERING OG OPBEVARING AF TRAFIKDATA MV.

Datatilsynet understreger, at det indgik som et centralt element i forhandlingerne i Folketinget om indsættelse af den nye bestemmelse i retsplejelovens § 786, stk. 4, at registrerings- og opbevaringspligten alene omfatter teletrafikdata og ikke indholdet af kommunikationen. Datatilsynet lægger derfor til grund, at bekendtgørelsесudkastet kun indebærer en forpligtelse for udbydere til at registrere trafikdata, og at der kun indføres logningspligt i det omfang, det rent teknisk er muligt at adskille trafikdata fra indholdsdata. Datatilsynet bemærker i den forbindelse, at der ikke ses at være foretaget undersøgelse af, om denne adskillelse af trafik- og indholdsdata er teknisk mulig, og henviser i den forbindelse til Telekommunikationsindustrien i Danmarks (TI) hørings-svar vedrørende lovforslaget, hvori TI bemærkede, at oplysningen om modtageren af en SMS-besked rent teknisk er en del af indholdet af beskeden, og at opfyldelse af registreringspligten dermed vil indebære, at hele indholdet registreres. Datatilsynet fremhæver, at registrering og opbevaring af indholdet af elektronisk kommunikation hos udbyderen kan udgøre en overtrædelse af persondataloven.

Dansk IT påpeger, at den teknologiske udvikling konstant vil udfordre bekendtgørelsens krav og afgrænsninger. Som eksempel nævnes, at IP-telefoni og instant messaging næppe lader sig registrere efter de normer, bekendtgørelsen forudsætter.

Bolignetforeningen fremhæver, at bolignet typisk vil være opbygget på en måde, der gør det teknisk vanskeligt at opfylde kravene i bekendtgørelsесudkastet. Dette skyldes, at netværksinfrastrukturen ikke er designet ud fra et behov om at kunne fakturere forbrugsafhængigt. Bekendtgørelsесudkastet vil derfor nødvendiggøre udskiftning af bolignetforeningernes netværkskomponenter, hvilket vil medføre betydelige udgifter.

Bolignetforeningen mener ikke, at bekendtgørelsen bør kræve specifikation af trafik ud over transportprotokol og eventuelt dertil knyttet portnummer. Dette skyldes, at identifikation af anvendt applikationsprotokol i visse tilfælde vil være umulig (f.eks. pga. kryptering), og hvor den er umulig vil være forbundet med betydelige meromkostninger for udbyder, idet disse informationer ikke er umiddelbart tilgængelige i dennes systemer og derfor vil kræve intensiv pakkeanalyse at fremskaffe.

Bolignetforeningen påpeger endvidere, at det – for så vidt angår datakommunikation – i en lang række tilfælde vil være umuligt at indsamle de oplysninger, som bekendtgørelsесudkastet kræ-

ver. Det gælder således oplysning om, hvorvidt kommunikationen blev gennemført, om der blev etableret forbindelse til den opkaldte identitet og i givet fald oplysning om, hvorfor forbindelse ikke blev etableret. Eksempelvis har visse almindeligt anvendte transportprotokoller ikke nogen defineret sekvens eller forløb og dermed ingen afslutning. Det giver i så fald ikke mening at tale om kommunikationens afslutning. Det vil oftest også være umuligt at afgøre, hvorfor en given netværkspakke ikke nåede den opkaldte identitet (serveren var slukket, forbindelsen afbrudt mv.). Bolignetforeningen mener på den baggrund ikke, at en registrering af om kommunikationen blev gennemført giver mening for datakommunikation, og kravet herom bør således udgå af bekendtgørelsen.

Vedrørende registrering af opkaldende og opkaldte identitet bemærker Bolignetforeningen endvidere, at det i relation til datakommunikation ikke står foreningen klart, hvordan en IP-adresse kan anvendes i efterforskningsøjemed, hvis den pågældende IP-adresse ikke identificerer en specifik slutbruger (f.eks. et medlem af en bolignetforening) eller en præcis geografisk lokation (f.eks. en bestemt lejlighed i boligforeningen). På trods heraf er slutbrugeridentitet (f.eks. navn og CPR-nummer) ikke nævnt i udkastet til bekendtgørelse og vejledning, ligesom lokaliseringsdata ikke er nævnt blandt eksemplerne på de oplysninger, som udbydere skal udlevere til politiet (vejledningsudkastets s. 17). Bolignetforeningen finder det meget væsentligt, at det fremgår klart af bekendtgørelsen, hvad der skal forstås ved ”opkaldende identitet” og ”opkaldte identitet” i forbindelse med datakommunikation. Hvis der med opkaldende identitet menes identiteten på en slutbruger, indebærer det en belastning for bolignetforeningerne, som er langt tungere, end det er tilfældet for fastnettelefoni, hvor lokaliseringsdata for kommunikationsudstyret synes tilstrækkelig. Såfremt bolignetforeningerne skal identificere slutbrugere, bør det endvidere fremgå af bekendtgørelsen, hvilke identifikationskrav bolignetforeninger pålægges i forbindelse med identifikation af medlemmer (f.eks. billedlegitimation i form af pas eller kørekort). Hvis den opkaldende identitet fastlægges ud fra en sammenkobling af IP-adresse med lokaliseringsdata (den fysiske adresse, hvor slutbrugerens kommunikationsudstyr er koblet på udbyderens netværk), bør disse oplysninger anføres blandt de informationer, som udbydere af datakommunikation ifølge udkastet til vejledning (s. 17) typisk skal udlevere til myndighederne. Anvendelse af trådløse netværk umuliggør i øvrigt en præcis fastlæggelse af geografisk placering.

Bolignetforeningen finder det desuden uklart, hvilke oplysninger der kræves registreret, når en opkaldt IP-adresse uden for foreningen dækker over flere forskellige identiteter. Et ofte forekommende eksempel på dette er såkaldte hosting-firmaer, som giver adgang til hjemmesider, der tilhører flere forskellige domæner. Fastlæggelse af hvilket domæne, der i en sådan situation opkaldes, forudsætter analyse af kommunikationens indhold og vil påføre bolignetforeninger væsentlige omkostninger til analyseudstyr.

For så vidt angår registrering af elektronisk post anfører Bolignetforeningen, at begreberne afsenders og modtagers e-postadresse er uklart beskrevet i bekendtgørelsесuskastet. Det er eksempelvis muligt at anføre hvad som helst i e-mailens "To"-felt, da det er "RCPT to"-kommandoen i (SMTP-)kommunikationen med e-postserveren, som har betydning for, hvem e-mailen afleveres til. Oplysninger om e-mailadresser er ikke umiddelbart tilgængelige i systemer, der overfører datakommunikation mellem bruger og e-postserver. Det er heller ikke muligt umiddelbart at afgøre, om en given datakommunikation er en e-post. Det er derfor forbundet med betydelige ressourcer at fremskaffe disse oplysninger, idet samtlige IP-pakker, der transporteres i netværket, skal analyseres for tilstedeværelsen af e-postadresser. Elektronisk post bør efter Bolignetforeningens opfattelse alene være omfattet af samme registreringspligt, som gælder for anden datakommunikation (dvs. registrering af IP-adresser mv.). Det forhold, at udbydere af WEB-posttjenester ikke pålægges at registrere e-mailadresser på afsender og modtager taler også for at opgive dette krav i relation til andre udbydere.

Efter Bolignetforeningens opfattelse er det for al datakommunikation således kun meningsfyldt at registrere opkaldende og opkaldte IP-adresse, tidspunkt, eventuelt TCP-portnummer og geografisk lokation forstået som den lejlighed i foreningen, som kommunikationen vedrører.

Bolignetforeningen forstår i øvrigt bekendtgørelsесuskastet således, at datakommunikation mellem to nettermineringspunkter inden for en bolignetforening (det lokale netværk) er omfattet af registreringspligten. Dette indebærer i givet fald, at registreringen både skal foretages på det centrale udstyr, der videreførder kommunikation til og fra internettet og i de enkelte underkrydsfelter, som forbinder foreningens nettermineringspunkter i et netværk. Udstyret i disse underkrydsfelter (hubs, switche og routere) har i dag ingen eller begrænsede logningsfunktioner, og indkøb af det nødvendige udstyr hertil, vil være forbundet med meget betydelige omkostninger. Hvis registreringspligten omfatter informationer, der kun kan fremskaffes ved pakkeanalyse (f.eks. e-mail adresser eller applikationsprotokoltyper), er det endvidere tvivlsomt om det rent teknisk er muligt at opfylde registreringspligten ved kommunikation mellem nettermineringspunkter inden for foreningen. Bolignetforeningen mener på den baggrund, at registreringspligten bør begrænses til at omfatte datakommunikation mellem et nettermineringspunkt inden for foreningen og et nettermineringspunkt uden for foreningen.

Digital Rights anfører, at de seneste års udvikling på Internettet viser en tendens til, at tjenester stilles til rådighed som såkaldte "peer-to-peer" (P2P) snarere end via en central serviceudbyder. P2P forretningsmodellen indebærer, at funktioner stilles til rådighed via software, der installeres på slutbrugerens egen computer, og som kommunikerer direkte med tilsvarende software installeret på andre brugeres computere uden brug af en central server. Eksempler på populære P2P tjenester er fildelingstjenester som KaZaA og IP-telefoni tjenesten Skype. Brugen af P2P tjenester har bredt sig eksplosivt på Internettet. Dette skyldes bl.a., at de kan stilles til rådighed gratis,

idet forretningsmodellen indebærer meget små omkostninger, da der ikke skal bruges ressourcer på at drive og skalere centrale servere. Som eksempel er softwaren til IP-telefoni tjenesten Skype siden lanceringen i august 2003 blevet hentet af mere en 11 mio. brugere. Da leverandøren af en P2P tjeneste har karakter af en software leverandør, vil de ikke være omfattet af bekendtgørelsen. Rent teknisk vil leverandøren heller ikke have mulighed for at registrere de data, bekendtgørelsen kræver, da det er en integreret del af forretningsmodellen, at der ikke etableres centrale servere. Dette forhold vil underminere bekendtgørelsens effekt for kriminalitetsbekæmpelsen, da store dele af kommunikationen på Internet fremover må forventes at ske via P2P tjenester. Samtidig vil bekendtgørelsen give anledning til teknologisk skævvridning, idet tjenester opbygget omkring centrale servere vil være opfattet af omkostningstunge registreringskrav, mens P2P tjenester ikke vil være det. Man kan således forestille sig, at lavpristelefonselskaber fremover vil vælge en P2P model snarere end tjenester baseret på centrale servere, alene for at undgå registrationsforpligtelsen. Dette vil i givet fald også medvirke til at underminere bekendtgørelsens efterforskningsmæssige effekt.

Rådet for IT-sikkerhed anbefaler, at det afklares, om registrerings- og opbevaringspligten i alle tilfælde kan opfyldes i teknisk henseende, uden at der sker samtidig registrering og opbevaring af indholdsdata. Det vil i øvrigt være i strid med persondataloven, hvis der sker opbevaring af andre oplysninger end de i bekendtgørelsесuskastet nævnte, herunder kommunikationsindholdet i længere tid end udbyderen har behov for af hensyn til egne formål og/eller i henhold til den aftale udbyderen har med kunden.

Netudvalget, Kollegiet Studentergården, bemærker, at det er tydeligt, at bekendtgørelsen er udarbejdet med tanke på kredsløbskoblede net, men ikke på moderne pakkekoblede netværk. Det altovervejende flertal af datanetværk benytter i dag IP-protokollen, der udgøres af to protokoller: TCP/IP og UDP/IP. UDP-protokollen er forbindelsesløs, og hver pakke er i sig selv både start og slut på en kommunikation. For at være sikker på at opfylde logningsforpligtelsen vil det således være nødvendigt at registrere hver eneste UDP-pakke, der krydser et datanetværk.

TCP-protokollen er forbindelsesorienteret og har konceptet start og slut på en forbindelse. Det er dog langt fra sikkert, at alle forbindelser, der oprettes med TCP/IP, vil blive afsluttet korrekt med en ”slut-pakke”. For at være sikker på at opfylde kravet om at kunne fastslå slutningen på en forbindelse, vil det således være nødvendigt at registrere hver eneste TCP-pakke, der krydser et datanetværk.

Netudvalget påpeger, at hovedparten af data på de fleste netværk udgøres af informations- og indholdstjenester. Da det ikke er muligt maskinelt at skelne mellem på den ene side informations- og indholdstjenester, der tillige giver mulighed for kommunikation, og på den anden side informations- og indholdstjenester, der ikke giver mulighed for kommunikation, indebærer be-

kendtgørelsесudkastet, at det vil være nødvendigt at registrere al datakommunikation. Hertil kommer, at det ikke er muligt at overvåge datatrafik, der alene passerer igennem 2 lag netværksudstyr – og således ikke passerer 3 netværksudstyr, såsom router, firewall eller gateway. Meget ældre udstyr – f.eks. telefonomstillinger – vil endvidere ikke være i stand til registrere visse former for data – f.eks. gratis interne opkald – og må følgelig udskiftes med store omkostninger til følge for især mindre beboernetværk.

Netudvalget foreslår på den nævnte baggrund, at bagatelgrænsen sættes op til mindst henholdsvis 250 og 600 brugere, og at opbevaringstiden nedsættes til 3 eller 6 måneder. Endvidere foreslås, at omfanget af data, der skal registreres, indsnævres, således at der ikke er krav om registrering af datatrafik inden for et lokalt netværk og af interne opkald.

Red Barnet anfører, at bekendtgørelsесudkastet ikke forholder sig til nye internet-teknologier såsom fildeling og messenger-tjenester.

TI og Cibercity anfører, at man – med udgangspunkt i anti-terror lovforslaget samt Rådets direktiv 97/66/EF af 15. december 1997 om behandling af personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred inden for telesektoren – havde fået den opfattelse, at registrerings- og opbevareningspligten alene skulle omfatte de data, der lagres eller umiddelbart kan lagres af udbyderen efter en kommunikationsophør, og at den udvidede logningspligt dermed alene indebar, at teleudbyderne skulle undlade at slette allerede registrerede trafikdata i 1 år. Denne forståelse af logningspligten har efter TI's og Cibercitys opfattelse støtte i bemærkningerne til anti-terror lovforslaget, hvor der bl.a. peges på problemstillingen i forbindelse med udbud af "flat rate" abonnementer, herunder ADSL-abonnementer, hvor afregningsformen gør opbevaring af registrerede trafikdata unødvendig. TI og Cibercity finder det på den baggrund både overraskende og vidtgående, at det foreliggende udkast til bekendtgørelse indebærer en pligt for udbyderne til at overvåge, opsamle, registrere og opbevare oplysninger af helt midlertidig karakter, selv om disse trafikdata slet ikke efter de gældende produktionsmetoder registreres og opbevares af teleudbyderne. Bekendtgørelsесudkastet går således videre, end det vedtagne lovforslag forudsatte.

TI og Cibercity anfører i forlængelse heraf, at det er helt uden støtte i anti-terror lovforslaget med tilhørende bemærkninger, når det i udkastet til vejledning (s. 16) fremgår, at politiet i forbindelse med indhentelse af oplysninger om indgående e-mail trafik skal have oplyst dato, tid og unik identitet involveret i alle adgange til e-mailadressen knyttede e-mail. Da der endvidere ikke er tale om oplysninger om tele- eller internettrafik, finder TI og Cibercity, at vejledningens krav om registrering og opbevaring af disse oplysninger bør opgives. Det er endvidere uacceptabelt, at et så vidtgående krav alene fremgår af vejledningen til bekendtgørelsen.

Endvidere finder TI og Cibercity, at kravet i vejledningen (s. 16) om at registrere IP-adressen for hver enkelt internetkommunikation, som initieres og termineres hos den enkelte kunde, går ud over hensigten med retsplejelovens § 786, stk. 4. Internettrafik er en såkaldt forbindelsesfri net-tjeneste, hvilket indebærer, at selve trafikken på internettet ikke kan logges. Registrering af data for hver enkelt kommunikation, herunder de IP-adresser, som hver enkelt borger har været i kontakt med, kan kun foretages af udbydere, der for bestemte anvendelser benytter internettet som adgang til udbud af internetbaserede tjenester. Det er således udbydere af sådanne tjenester – og ikke internetudbyderen – som logningspligten i denne sammenhæng kan påhvile.

TI anfører, at den i vejledningen anvendte formulering – i relation til den leverede transmissionsydelse via pakker – kan give det indtryk, at internetudbyderen skal logge alle adresser i de for brugerne transporterede IP-datagrammer. Det er en ekstremt vanskelig opgave, som både er i strid med Brydensholtudvalgets betænkning og bemærkningerne til anti-terror lovforslaget. TI henviser i den forbindelse til afsnit 3.1.3.2 i lovforslagets omtale af krav til internetudbydere, hvor det direkte understreges, at der ikke skal foretages en kortlægning af kundernes aktiviteter, mens de anvender internettet. TI finder på den baggrund også, at forarbejderne til loven udelukker, at http-anvendelsen skal logges. Under henvisning til lovforarbejderne anfører TI endvidere, at man hverken finder, at der er behov for eller mulighed for at logge sessionstype. Selv om det ikke fremgår klart af udkastet til vejledning finder TI på den nævnte baggrund ikke, at der findes kommunikationer, som en internetudbyder skal logge, og logningspligten vedrører dermed alene omsætning mellem bruger og anvendt IP-adresse (ændring af identitet), som slet ikke nævnes i eksemplet. Dette er i overensstemmelse med konklusionen i IT- og Telestyrelsens redegørelse, "Vurdering af de tekniske muligheder og de forbundne omkostninger for internetudbyderne i Danmark for at kunne foretage en løbende registrering af deres brugeres adfærd på Internettet – oktober 2000", til Forskningsministeriet. Det bør på den baggrund præciseres, at forslaget ikke indebærer en forpligtelse for udbydere af Internet til at foretage en løbende registrering af kundernes adfærd ved anvendelse af Internettet. Herudover efterlader eksemplet med dial-up adgang til Internet en del tvivl om de foreslæde krav. Som også belyst i den nævnte redegørelse fra IT- og Telestyrelsen, er det yderst vanskeligt at skabe samstemmende oplysninger mellem en internetudbyder og udbyderen af adgang hertil via det almindelige telefoninet. Eksempelvis logger internetudbyderen sjældent A-nummer fra telefoninettet, og dette nummer må ikke udleveres til udbyderen, hvis brugeren har hemmeligt nummer. Omvendt har telefoniudbyderen ingen viden om det IP-nummer, som internetudbyderen tildeler kunden efter dennes opkobling via et fællesnummer i telefoninettet. Realiteten er derfor i de fleste tilfælde, at hverken telefoniudbydere eller internetudbydere kan leve de sammenkædede data, som udkastet til vejledning (s. 16) kræver.

Efter Cibercitys opfattelse er kravet om logning af hver internetkommunikation, som kun fremgår af vejledningen, det mest vidtgående og urimelige element i logningsforpligtelsen, og kravet

vil nærmest være uoverkommeligt for danske internetudbydere. Cibercity påpeger i den forbindelse, at en internetbruger, der anvender såkaldte peer-to-peer tjenester mv. nemt vil kunne generere kommunikation med 200-500 IP-adresser i sekundet. Det vil på grund af omfanget af oplysningerne være næsten umuligt at foretage en brugbar registrering af oplysningerne og efterfølgende bearbejde dem, så de udgør et brugbart datamateriale. Cibercity anslår, at der med det nuværende antal internetbrugere vil skulle logges mere end én billiard IP-kommunikationer om året.

Cibercity anfører endvidere, at bekendtgørelsесudkastet indebærer, at der skal foretages logning af elektronisk post både hos afsenderen og hos modtageren. Cibercity antager, at der i Danmark dagligt sendes ca. 30 millioner e-mail, hvorfor logningspligten vil indebære, at der skal registreres helt op til 20 milliarder e-mail årligt. Cibercity gør i den forbindelse opmærksom på, at elektronisk post navnlig sendes til og fra postservere i virksomheder, institutioner mv., der efter bekendtgørelsесudkastet ikke er omfattet af logningspligten. Hertil kommer, at elektronisk post afviklet via instant messaging og webmail ikke i praksis vil blive logget. I praksis vil der således formentlig kun blive tale om logning af ca. 10 milliarder e-mail pr. år, og den forskningsmæssige værdi af logningspligten vil på den baggrund være begrænset.

TI anfører, at IDC har forudsagt, at der på verdensplan vil blive sendt 60 mia. mails pr. dag i 2006. Ud fra dette vil et forsigtigt skøn være, at der vil blive sendt ca. 100 mill. mails pr. dag i Danmark inklusive SMS, instant messaging beskeder mv. Ønsket om registrering kan således principielt omfatte op mod 30 mia. udvekslinger og dermed 60 mia. registreringer, eller 12.000 pr. indbygger. Imidlertid afvikles e-mail overvejende via postservere i virksomheder, institutioner, kollegier, læreranstalter mv. Post besørget af disse postservere skal efter forslaget ikke registreres. Hertil kommer, at mails afviklet via instant messaging og webmail som tidligere omtalt ikke i praksis kan underkastes en registreringspligt. Det er dermed en ganske begrænset mængde e-mails, der vil blive registreret. Formentlig er der tale om langt mindre end 5 mia. registreringer pr. år og dermed mindre end 10 % af det tidligere nævnte totale antal. Via webmail og forskellige former for instant messaging er det muligt for enhver internetbruger at skabe en mail-funktion, der ikke er underkastet registrering. Den efterforskingsmæssige værdi af registreringerne må derved med omtalte ”huller” og omgåelsesmuligheder være stærkt begrænset. Hertil kommer, at det vil være vanskeligt at opbevare de ønskede oplysninger i en anvendelig form, jf. tidligere bemærkninger herom. Forslaget om logning af e-mails er dermed yderst problematisk. Det bør på den baggrund meget nøje overvejes, om de økonomiske omkostninger ved gennemførelsen af forslaget i sin nuværende form står mål med det forventede udbytte for politiet, henset til de mange nævnte muligheder for at unddrage sig logning.

For så vidt angår telefoni i fastnet anfører TI og Cibercity, at en stor del af de registrerede telefonopkald ikke vil indeholde et A-nummer, idet f.eks. virksomheder, kommuner og institutioner

oftest angiver et fællesnummer som A-nummer. Opkald af denne art fra virksomheder mv. vil således isoleret set ikke have nogen større efterforskningsmæssig værdi, medmindre politiet samtidig har adgang til virksomhedsinterne registreringer. Endvidere skulle registreringer ifølge Brydensholt-udvalgets betænkning især benyttes i forbindelse med elektroniske spor for brug af internettet, hvor kunder på daværende tidspunkt overvejende brugte modem og telefonforbindelse til adgangen. Imidlertid vil det med de i dag kendte produktionsmetoder være særdeles vanskeligt at spore disse adgange med blot nogenlunde effektivitet gennem registreringer i telefonnettet. A-nummeret logges ikke – som forudsat i betænkningen – af internetudbydere ved direkte indvalg, og det vil derfor være vanskeligt i alle tilfælde at benytte logningerne til at udpege tilslutningen til et offentligt telefonnet, som blev benyttet i forbindelse med et efterladt elektronisk spor på internettet. Oftest vil det således alene være kundens kundenummer og password, der logges af udbyderen i forbindelse med en dial-in internet session. I praksis vil udpegningen dermed langt mere effektivt kunne ske gennem kundeidentiteten i internet og en screening af de sandsynlige forbrugssteder for den pågældende borger. Hvis borgeren med hensigt har sløret sin identitet, er det dog nærliggende at antage, at borgeren også vil benytte en adgangsvej, som alligevel ikke kan spores. Hertil kommer, at adgangen til internettet via telefonitjenesten er aftagende i takt med udbredelsen af forskellige former for bredbåndsadgang. Det er derfor svært at underbygge det omfattende krav om logning ud fra den oprindelige begrundelse. Almindelige telefonsamtaler kan ligeført nemt sikres mod logning f.eks. ved anvendelse af instant messaging eller en ren VoIP-tjeneste, hvor der ikke er involveret en udbyder i forbindelse med samtalen. Da udbredelsen af disse kommunikationsformer er stærkt stigende, vil registreringer af taletelefoni (PSTN-telefoni) sandsynligvis være ganske værdiløse i forbindelse med professionelt tilrettelagte forbrydelser.

TI påpeger, at der er ca. 2 mia. opkald og opkaldsforsøg fra mobiltelefoner i Danmark om året. Bekendtgørelsens krav afføder dermed et behov for mindst 4 mia. registreringer af opkaldsforsøg – eller ca. 800 registreringer pr. indbygger. Det er vanskeligt at se den efterforskningsmæssige værdi af registreringer ud over de i dag registrerede trafikdata for afgående opkald, som evt. kan udbygges gennem en sikring af, at lokaliseringsdata opbevares i minimum 1 år. Hertil kommer, at registreringspligten efter TI's opfattelse ikke vil omfatte udenlandske telefoner, der er roamet til Danmark. I praksis vil samtaler ført i udlandet heller ikke kunne registreres ud over de gældende registreringer, der oftest ikke indeholder lokaliseringsdata. Det er dermed let at anvende mobiltelefoner mellem hvilke opkald ikke kan kræves registreret. Samtidigt vil den stigende brug af adgangen til almene datatjenester i mobilnet, herunder GPRS og 3G-tjenester, øge mulighederne for, at kunderne i både mobilnet og fastnet kan kommunikere indbyrdes via tale og data, uden at der i mobilnettet eller i fastnettet sker en registrering af trafikdata for kommunikationen. TI finder det derfor vanskeligt at se den efterforskningsmæssige værdi af de øgede registreringer af mobilopkald i relation til planlægning og udførelse af alvorlige forbrydelser.

For så vidt angår SMS anfører TI, at antallet af SMS afsendt fra mobiltelefoner i Danmark formentlig snart vil udgøre 6 mia. om året. Det giver efter forslaget anledning til 12 mia. registreringer eller ca. 2400 pr. indbygger. Efter forslaget skal også SMS afsendt fra fastnettet registreres. Det kan ske ved den ligeledes foreslæde registrering af afsendte e-mails. TI henleder i den forbindelse opmærksomheden på, at afsendende identitet ikke i almindelighed vil fremgå af trafikdata tilgængelige i modtagende mobilnet. Det gælder både e-mail adresse fra fastnettet og afsendernummer fra afsendende mobiltelefon. Dette skyldes, at denne information er en del af indholdsdata for den terminerende SMS. Principielt kan funktionerne i et mobilnet og SMS-C adskilles og varetages af forskellige organisationer. Dette er f.eks. ofte tilfældet for gensælgere. I sådanne tilfælde vil originerende mobilnet ikke kunne logge det nummer, som en SMS sendes til, da denne information er en del af indholdsdata og den endelige modtager af SMS er alene kendt af SMS-C. Med udbredelsen af datatjenester i mobilnet er det eksempelvis via GPRS muligt at sende besked til en anden mobilbruger, uden at dette kan registreres i de involverede mobil- og fastnet. Disse muligheder for at omgå registrering af beskedudveksling vil øges med den forudsete tjenesteudvikling.

TI påpeger endvidere, at reglerne bør udformes, så det også er muligt at gennemskue, hvilke krav udbydere skal opfylde i relation til nye ydelser. Det er f.eks. ikke klart i hvilket omfang lokaliseringsdata skal foreligge for VoIP-tjenester udbudt via internettet eller internetadgang udbudt via hot spots.

TI anfører, at bekendtgørelsесuskastets § 2, hvorefter registreringspligten bl.a. omfatter oplysninger om en kommunikation, som initieres, transmitteres eller termineres som led i udbuddet af telenet eller teletjenester, indebærer at hver enkelt kommunikation som minimum skal registreres i såvel a- som b-nettet (dvs. både det originerende og det terminerende net) samt i eventuelle transiterende net. Dette betyder, at langt de fleste kommunikationsoplysninger i praksis vil blive registreret dobbelt eller tredobbelts. Da dette meget væsentlige aspekt af logningsforpligtelsen slet ikke er omtalt i bemærkningerne til anti-terror lovforslaget eller i justitsministerens besvarelser af Retsudvalgets spørgsmål i forbindelse med lovforslagets behandling, må det antages, at man ved lovens tilblivelse alene har forudsat, at registreringerne skal foretages i a-nettet. Derimod fremgår det af bemærkningerne, at lovforslaget for så vidt angår logning af trafikdata bl.a. blev fremsat ud fra en formodning om, at trafikdata i visse tilfælde slettes umiddelbart efter kommunikationen er gennemført og derfor ikke er tilgængelige for politiet i forbindelse med efterforskning. I de specielle bemærkninger vedrørende logning af teletrafikdata nævnes det, at det er vigtigt at sikre, at der sker registrering af teleoplysninger i traditionel forstand, dvs. oplysninger om a- og b-nummer, opkaldstidspunkter og varigheden af samtaler (pkt. 3.1.3.1). Med hensyn til internettrafikdata anføres det, at formålet med den foreslæde regulering er at sikre, at de elektroniske spor, der findes på internettet i tilknytning til en kriminel aktivitet, ikke ender blindt hos internetudbyderen. Dette forudsætter ifølge bemærkningerne, at internetudbyderen er i besiddel-

se af præcise oplysninger om, hvilken kunde der på et givet tidspunkt har anvendt en tildelt IP-adresse. Videre fremgår det, at registrering af det kaldende nummer (a-nummeret) vil være relevant, hvor forbindelsen til internetudbyderens server er etableret via telefonnettet. Registrering af b-nummeret anføres at være relevant, hvor udbyderen stiller flere forskellige forbindelser til rådighed for deres kunder med henblik på at etablere forbindelse til internettet. Logning af oplysninger vedrørende brug af elektronisk post forudsættes tilsvarende at skulle omfatte oplysninger om afsender, modtager og tidsangivelse vedrørende kommunikationen (pkt. 3.1.3.2). TI fremhæver i den forbindelse, at der ikke i forbindelse med behandlingen i Retsudvalget er fremkommet oplysning om, at logningspligten generelt kunne rettes mod b-nettet. Tværtimod synes det også her forudsat, at kravet alene skulle rettes mod a-nettet. TI henviser i den forbindelse til Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål nr. 123 (L 35 - bilag 123) angående omkostningerne i forbindelse med den foreslæde registreringspligt samt til et notat af 17. december 2002, udarbejdet af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling til brug for et møde den 19. december 2002 mellem telebranchen, Justitsministeriet og Videnskabsministeriet. Af notatet fremgår bl.a., at der kan fastsættes regler om registrering af det kaldende og kaldte nummer (i den nævnte rækkefølge). TI har på den nævnte baggrund været overbevist om, at kravet om registrering kun ville omfatte b-nettet i de meget specielle tilfælde, hvor der er dial-up adgang til internet.

I forlængelse heraf bemærker TI, at det forekommer uklart, hvad der nærmere ligger i udkastets § 2, stk. 3, herunder om bestemmelsen netop vedrører denne dobbelte registrering af hver enkelt kommunikation. I givet fald (og forudsat, at kravet fastholdes) bør dette præciseres, herunder således, at registreringspligten består, medmindre den enkelte udbyder træffer eksplicit aftale med en anden udbyder om, at denne sørger for opfyldelse af forpligtelsen. I modsat fald efterlader bestemmelsen et juridisk tomrum, hvor visse (formentlig især mindre) udbydere – måske med rette – forlader sig på, at registreringen foretages i andre net, og at de dermed ikke overtræder bekendtgørelsen ved at undlade at gemme trafikdata.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvilke trafikdata, der skal registreres i medfør af bekendtgørelsесudkastet, anfører TI, at det efter ordlyden af § 2 er alle de i stk. 1 nr. 1-8 nævnte oplysninger, der skal registreres i forbindelse med enhver kommunikation. TI forudsætter, at denne registreringspligt i praksis reduceres til praktisk forekommende trafikdata blandt de oplistede for den enkelte tjenestetype. Dette underbygges af de i vejledningen angivne eksempler på anmodninger om udlevering af data, hvor der eksempelvis ikke ønskes lokaliseringsdata i tilknytning til opkald i det faste telenet. Det er åbenbart, at lokaliseringsdata ikke er relevante i nævnte tilfælde.

I mange andre tilfælde skaber bekendtgørelsесudkastets krav imidlertid stor tvivl om den praktiske rækkevidde af kravene for en konkret tjeneste. Eksempelvis giver vejledningen indtryk af, at lokaliseringsdata (bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 6) skal registreres i forbindelse med kommunikation via GPRS og i forbindelse med udveksling af MMS. Imidlertid registreres lokalise-

ringsdata ikke i forbindelse med nævnte kommunikationer i de fleste mobilnet. Dette skyldes, at de pågældende tjenester er baseret på åbne logiske kanaler, der typisk er aktiveret så længe terminalen er tændt. Transportnettet opdateres løbende i takt med kundens skift mellem celler, men denne oplysning benyttes alene til en dynamisk opdatering af rutningsdata. Der er derfor hverken anledning til eller behov for logning af lokaliseringsoplysninger for den enkelte kommunikation. I de tilfælde, hvor GPRS benyttes til eksempelvis meddelelser på højere niveau i forhold til mobiljenesten – evt. via en af mobiludbyderen uafhængig e-mail udbyder – vil der ikke foreligge en registrering af kommunikationen i mobilnettet bortset fra de kvantiseringer af volumenforbruget, som benyttes til volumentaksering. Hvis der skal registreres lokaliseringsdata i forbindelse med MMS og kommunikation via GPRS generelt, kan dette alene ske ved en logning af al celle-information i tilknytning til den logiske kanal, der benyttes som bærer, og en efterfølgende tidsmæssig matchning af disse poster med genererede poster for kommunikation. Dette vil være en ekstremt omfattende opgave, og det vil indebære, at der sker en logning af kundens adfærd uafhængigt af kommunikationer til og fra den pågældende. Derved er de opsamlede informationer om celler ikke trafikdata, og kravet fører således til en utilsigtet og ganske omfattende registrering af brugerens adfærd. En sådan registrering er helt åbenbart ikke omfattet af logningsforpligtelsen, jf. f.eks. Justitsministerens besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål 147 (L 35 - bilag 127). Det præciseres i svaret, at logning af oplysninger om hvilken sendemast en tændt mobiltelefon har forbindelse til, når den ikke anvendes til kommunikation, efter Justitsministeriets opfattelse ikke er en oplysning om teletrafik i relation til § 786, stk. 4. Heraf følger, at det vil være direkte retsstridigt at registrere sådanne oplysninger, idet det i givet fald vil være en overtrædelse af udbudsbekendtgørelsens § 29, da henvisningen til retsplejeloven alene findes i § 28 om registrering af trafikdata, men derimod ikke i § 29 om registrering af lokaliseringsdata, der ikke samtidig er trafikdata.

Et andet eksempel findes i bekendtgørelsесudkastets § 2, stk. 1, nr. 8, som bestemmer, at logningspligten også omfatter en pligt til registrering af oplysninger om identiteten på det benyttede kommunikationsudstyr.

Vejledningen til bekendtgørelsen nævner specifikt, at dette omfatter IMEI-numre for mobilterminaler og MAC-adresser for computere i forbindelse med opkobling til internettet. Disse unikke identiteter tildeles under produktionen af udstyret, men da identiteten kan ændres af senere brugere, er det vanskeligt at se formålet med denne del af logningskravet. Eksempelvis kan MAC-adresser på langt det meste udstyr forholdsvis enkelt ændres ved brug af en funktionalitet i operativsystemet. Visse typer systemer anvender endda dette aktivt i forbindelse med fordeling af forespørgsler mod enkelte enheder. IMEI-numre på mobilterminaler kan endvidere på visse typer mobilterminaler ændres ved brug af specialudstyr og software, som er frit tilgængeligt på internettet.

Ovennævnte eksempler viser, at de generisk beskrevne krav i bekendtgørelsen ikke i praksis er anvendelige inden for de i lovforslagets bemærkninger angivne præmisser. Trafikdata, som for nogle tjenester umiddelbart foreligger i en registrerbar form, vil for andre tjenester medføre ganske omfattende nye registreringer, der som illustreret ved førstnævnte eksempel tilmed i sig selv kan repræsentere et brud på de angivne præmisser. Eksemplet illustrerer også, at begrebet trafikdata må vurderes i forhold til den stadig mere udbredte lagdelte produktion af teleydelser, hvor alle informationer ikke er tilgængelige i et fælles system.

TI finder endvidere, at der på tilsvarende vis knytter sig en betydelig usikkerhed til betydningen af flere af de ønskede data i forbindelse med mange andre konkrete tjenester. Eksempelvis er ændring af opkaldende og opkaldte identitet vanskelig at omsætte til praktiske begreber. I vejledningen anføres telekort som et eksempel, og der sker omtale (afsnit 6.3.2) af muligheden for, at en lokalt udbudt tjeneste registrerer den egentlige slutbruger, hvis et opkald ud i andre net ikke afspejler denne via et individuelt A-nummer. Tilsyneladende er formålet hermed, at registreringer i det offentlige net efterfølgende kan parres med registreringer af ændringer i identiteten. Bag fremgangsmåden anes imidlertid en opfattelse af, at A- og B-numre mellem net forvaltes på en konsekvent og entydig måde. Dette er ikke nødvendigvis tilfældet. Mange kald mellem net indeholder ikke et A-nummer eller det angivne A-nummer afspejler ikke den kaldende slutbruger. Det bliver også mere og mere almindeligt, at kaldenummeret er et personligt nummer eller et servicenummer, som på dynamisk vis benyttes til valg af det endelige svarsted. Hvis servicenummeret forvaltes af et andet net end originerende eller terminerende net, vil mapningen for et aktuelt kald slet ikke blive registreret. Der er således flere eksempler på, at kaldende net ikke kan registrere opkaldte identitet og/eller ændringer heri. Tilsvarende kan opkaldte net ikke registrere kaldende identitet eller ændringer heri.

Specielt for ændring af identitet er der behov for en præcisering af omfanget i forhold til geografisk begrænsede tjenester, der skal foretage registrering fra 1. juli 2006. Efter ordlyden i vejledningen indebærer kravet, at eksempelvis hoteller, internetcaféer, hot spot tjenester og private hospitaler mv. skal logge data for såvel afgående som ankommende trafik med ændringer af identiteter. I visse tilfælde vil brugen af enkeltstående betalingstelefoner ved hjælp af et identificerbart kort muligvis også skulle logges. Omfanget af disse pligter må nødvendigvis tydeliggøres, da fortolkningen af identitet ikke forekommer åbenbar ved disse anvendelser. Det er f.eks. ikke klart, om registrering af identitet indebærer registrering af f.eks. værlesesnummer, apparatnummer eller navn på den pågældende hotelgæst.

IT-Brancheforeningen anfører, at der er usikkerhed om, hvilke oplysninger der skal registreres i henhold til bekendtgørelsесudkastets § 1. Det giver for det første stor usikkerhed om rækkevidden af kravene i forbindelse med tjenester, der ikke er omtalt. Skal en udbyder af VoIP eksempelvis registrere lokaliseringsdata, hvis kunden har mulighed for at anvende tjenesten fra flere

lokationer. For det andet er der – for de i vejledningen angivne eksempler – stor usikkerhed om kravenes praktiske rækkevidde, og flere af de ønskede oplysninger kan ikke registreres uden meget omfattende nye overvågnings- og registreringsfunktioner, som i sig selv er i strid med lovgrundlaget for bestemmelserne. Eksempler herpå er lokaliseringsdata i forbindelse med GPRS, hot spot og andre mobile datatjenester. Registreringspligtens rækkevidde er endvidere uklar i relation til bl.a. roamede kunder i Danmark, danske roamede kunder i udlandet, opbevaring af data, kontokald, tjenester udbudt internationalt. Omfang af kravene og de mange uklarheder indebærer i praksis, at udbydere ikke har mulighed for at efterleve de foreslæde regler pr. 1. juli 2005.

Catpipe Systems påpeger, at mange tjenester i dag fungerer som en kombination af forskellige protokoller f.eks. Webmail, hvor afsender arbejder med http (normalt port 80), mens modtager arbejder på andre porte (f.eks. port 25 (SMTP) eller 110 (POP3)). Således er det ikke muligt uden et indgående kendskab til applikation-sammensætningen at udelukke specifikke protokoller eller porte. For chat-tjenester er tilsvarende forhold gældende, og det er for disse desuden almindeligt, at deres port-allokering er dynamisk og derfor umulig at forudbestemme. De nævnte forhold indebærer, at udbydere i praksis vil skulle registrere og opbevare alle connection, hvilket for mange virksomheder inden for branchen vil være en uoverkommelig opgave. Når man tillægger kravet om et døgnbetjent kontaktpunkt, vil udbyderne samlet blive pålagt store driftsudgifter. Catpipe Systems vil sikre seriøse løsningsmuligheder, men udgiften vil skulle bæres af udbyderne, hvilket bl.a. vil vanskeliggøre påbegyndelse af ny virksomhed inden for branchen. Catpipe Systems mener i øvrigt, at de registrerede kontakt-profil data ikke vil have nogen værdi som bevis. En IP-adresse eller et A-nummer vil således kun kunne antyde en kommunikation mellem bestemte personer, da der er flere muligheder for at sløre eller forfalske sådan kommunikation. Dette indebærer samtidig, at der er stor risiko, at uskyldige inddrages i efterforskningen. Selv om Catpipe Systems havde været enig i indholdet af udkastet til bekendtgørelse og vejledning, ville man alligevel være betenklig ved, at der overlades politiet et sådant redskab, idet politiet ikke besidder den tilstrækkelige indsigt i Internettets indretning og omgåelsesmuligheder.

Damm Cellular Systems A/S gør opmærksom på, at det i et Tetra telenet ikke er muligt at registerer opkaldende identitet, og at lokaliseringsdata registreres på opkaldstidspunktet.

E. SPØRGSMÅL VEDR. TIDSANGIVELSE

TI anfører vedrørende vejledningens krav om en nøjagtighed på 1 sekund for tidsregistreringer, at denne nøjagtighed hverken er omtalt i Brydensholtudvalgets betænkning, lovforslagets bemærkninger eller den foreslæde bekendtgørelse. I telenet er der sjældent behov for en sådan præcision af den absolutte tid, da taksering beror på samtalers varighed, der måles meget nøjagtigt, eller volumen af overført datamængde. Derfor kan den absolutte tid i registrerende enheder

ofte variere betydeligt fra sand tid. Ofte er tidsstemplen for en registrering i nettet slet ikke relateret til sand tid. Tidsangivelsen kan f. eks. angive tidsperiode siden sidste opstart eller en anden hændelse i systemet. Associering til sand tid vil i sådanne tilfælde først ske i forbindelse med indsamling og central logning af de poster, der er dannet i nettet. Eksempelet viser, at kravet om nøjagtighed af tidsstempler er i modstrid med produktionsforudsætningerne, og det vil derfor ikke kunne opfyldes på kortere sigt. Det vil samtidigt sætte betydelige begrænsninger for udformningen af effektive telenet i fremtiden. TI finder derfor, at kravet om et sekunds nøjagtighed, der bør fremgå af bekendtgørelsen, alene skal gælde tidsstemppling af de i nettet opsamlede dataposter med trafikdata.

D. DØGNBETJENT KONTRAPUNKT

Advokatrådet anfører, at bestemmelsen i bekendtgørelsесudkastets § 7 om pligt til at etablere et døgnbetjent kontaktpunkt, vil kunne risikere at skade navnlig de mindre teleudbyderes konkurrenceevne og muligvis forhindre nye aktørers adgang til telemarkedet. På den baggrund finder Rådet, at kravet om etablering af et døgnbetjent kontaktpunkt bør lempes.

Bolignetforeningen finder det vanskeligt at se den efterforskningsmæssige logik bag kravet om et døgnbetjent kontaktpunkt, idet formålet hermed synes at være hensynet til hurtig bevissikring. Da bekendtgørelsесudkastet netop indebærer, at trafikdata automatisk skal registreres og opbevares i et år, er beviset sikret uden politiets indgriben. Kravet om etablering af et døgnbetjent kontaktpunkt er endvidere besynderligt, henset til at bekendtgørelsen ikke indeholder nogen frist for udbydernes udlevering af oplysningerne til politiet. Omkostningerne til et døgnbetjent kontaktpunkt vil ifølge Bolignetforeningen årligt udgøre ca. 3 mill. kr.

Bolignetforeningen foreslår udfra de nævnte betragtninger, at kravet om et døgnbetjent kontaktpunkt erstattes af frister for udbydernes udlevering af oplysningerne til politiet.

E. OPBEVARING OG VIDERELEVELSE AF OPLYSNINGER TIL POLITIET

Datatilsynet finder det hensigtsmæssigt, at der ved siden af den revisionsbestemmelsen i ændringslovens § 8, hvorefter Justitsministeriet i folketingsåret 2005/2006 fremsætter forslag om revision af retsplejelovens § 786, stk. 4, ligeledes indsættes en revisionsbestemmelse i bekendtgørelsen. Tilsynet ligger imidlertid til grund, at der også uden en sådan udtrykkelig revisionsbestemmelse vil blive foretaget de ændringer af bekendtgørelsen, som revisionen af § 786, stk. 4, nødvendiggør.

Rigspolitichefen og Politiets Efterretningstjeneste (PET) påpeger, at det bør fremgå udtrykkeligt af bekendtgørelsесudkastets § 8, at oplysninger om teletrafik skal videregives til politiet i

elektronisk form, da der vil kunne være tale om betydelige datamængder. PET bemærker i øvrigt, at bekendtgørelsесudkastet er i overensstemmelse med hovedtrækkene i det forslag til rammeafgørelse om registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik (CRIMORG 36 8958/04), som den 28. april 2004 er fremsat af Frankrig, Irland, Sverige og Storbritannien.

Rigspoliticchefen anfører endvidere, at der muligvis er forbundet nogle praktiske vanskeligheder med logning i de tilfælde, hvor teleudbydere kun har etableret servere mv. i lande uden for dansk jurisdiktion. Det fremgår af § 4 i udkastet til bekendtgørelse, at trafikoplysninger skal opbevares i eller overføres til Danmark, men denne forpligtelse gælder efter udkastet ikke for aflytning af telefontrafik.

TI og Cibercity anfører, at det er uklart, hvad der i bekendtgørelsесudkastets § 8 menes med, at oplysningerne skal videregives i læsbart format. Det påpeges i den forbindelse, at det vil være forbundet med endog meget store omkostninger, hvis trafikdata skal organiseres på en sådan måde, at politiet kan få udleveret teletrafikdata vedrørende én bestemt bruger. F.eks. vil det være en ekstremt omfattende opgave at bearbejde registreringer i e-mailsystemer, kopiere dem og organisere dem efter den enkelte kundes kommunikationer og adgang til e-mailkontoen. I øvrigt vil alene eksistensen af et sådant samlet arkiv over borgernes adfærd være betænkelig. TI og Cibercity finder på den baggrund ikke, at bekendtgørelsесudkastets krav om læsbarhed bør kunne udstrækkes til at omfatte en pligt for den enkelte udbyder til at sammenkøre registrerede trafikdata. En sådan sammenkøring må i stedet skulle foretages af politiet. Justitsministeriet anmodes i den forbindelse om at bekræfte, at den enkelte udbyder udelukkende vil være forpligtet til at opbevare trafikdata i et format, som er tilpasset produktionsformen og mulighederne for at registrere trafikdata.

Bolignetforeningen bemærker, at der reelt er tale om, at bolignetforeninger nu skal udføre politimæssige overvågnings- og efterforskningsopgaver. Bolignetforeninger kan ikke forventes at ligge inde med den tekniske, økonomiske og administrative kompetence til at løfte den politimæssige opgave på forsvarlig vis. Logningen bør derfor i givet fald – for bolignetforeningernes vedkommende – gennemføres af en uafhængig ekstern partner (f.eks. Datatilsynet), og omkostningerne hertil bør afholdes af politiet. Denne dataopbevarende myndighed bør desuden kunne bistå udbyderne med gratis konsulentbistand med henblik på at sikre, at registreringen af data foregår på en korrekt måde. Det er endvidere problematisk, at bolignetforeninger i medfør af bekendtgørelsесudkastet vil skulle opbevare personfølsomme oplysninger om medbeboerne.

Bolignetforeningen finder endvidere ikke, at bekendtgørelsen er tilstrækkelig klart afgrænset i forhold til reglerne i bl.a. persondataloven. Som bekendtgørelsесudkastet er udformet, vil det reelt være umuligt for bolignetforeninger at administrere deres netværk på en måde, der hverken strider mod logningspligten eller persondataloven.

TI anfører, at reglerne for udbydere af offentlige tjenesters opbevaring af trafikdata er sort/hvide, idet pligten til i medfør af bekendtgørelsесudkastet at opbevare trafikdata i princippet erstattes af en pligt til at slette eller anonymisere data i samme øjeblik, der er gået mere end ét år siden registreringen. Det vil i mange tilfælde være umuligt at forvalte loggede data med den krævede præcision, uden at der sker omlægning til nye og ganske kostbare opbevaringssystemer. På tilsvarende måde vil det være ganske vanskeligt at ændre procedurerne, hver gang grænserne for undtagelserne (100 hhv. 400) passereres. Hvis det er vurderingen, at de undtagne områder efter § 3 stk. 1, nr. 1, § 3 stk. 1, nr. 3, § 3 stk. 2, nr. 1, og § 3 stk. 2, nr. 2, ikke kan være udbydere af offentlige telefonitjenester omfattet af § 28 i udbudsbekendtgørelsen, vil den deraf følgende fjernelse af brugernes beskyttelse mod opbevaring af og brug af trafikdata efter TI's opfattelse være urimelig og muligvis i strid med databeskyttelsesdirektivet (2002/58/EF). TI finder derfor, at samspillet mellem de foreslæde regler og udbudsbekendtgørelsen/generelle persondataretlige regler må gøres mere smidigt, så det bliver muligt i praksis at efterleve begge regelsæt. TI finder det desuden uheldigt, at bekendtgørelsесudkastets § 6, stk. 4, fastsætter, at bistand til politiet og efterkommelse af pålæg, skal ske "snarest muligt" og "i overensstemmelse med politiets anvisninger." TI gør i den forbindelse opmærksom på, at der er tale om forpligtelser for udbyderne.

F. SIKKERHEDSMÆSSIGE KRAV I FORBINDELSE MED REGISTRERING OG OPBEVARING AF OPLYSNINGER OM TELETRAFIK MV.

Datatilsynet anfører, at det giver anledning til tvivl, i hvilket omfang det er reglerne i persondatalovens § 41, stk. 3, eller reglerne i udbudsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, der fastsætter de sikkerhedsmæssige krav til udbydernes behandling af oplysningerne om teletrafik. Dette rejser samtidig spørgsmål om, hvorvidt det er Datatilsynet eller IT- og Telestyrelsen, der har kompetence til at føre tilsyn med datasikkerheden. Datatilsynet vil søge kompetencespørgsmålet afklaret ved henvendelse til IT- og Telestyrelsen.

Institut for Menneskerettigheder påpeger, at det er af afgørende betydning, at behandlingen af de teletrafikdata, som skal opbevares i medfør af udkastet til bekendtgørelsen, lever op til de standarder, som persondataloven og EMRK foreskriver. Da bekendtgørelsесudkastet bl.a. retter sig mod private aktører, finder Instituttet imidlertid, at der er behov for at fastsætte nogle sikkerhedsforskrifter vedrørende opbevaring og tilgang til loggede teletrafikdata, der er mere præcise end de regler, der gælder efter persondataloven. Et eksempel kunne være krav om logning af tilgang til datamaterialet kombineret med krav om godkendelse for at kunne tilgå datamaterialet.

IT-Brancheforeningen fremhæver, at foreningen for tiden er i dialog med Datatilsynet og internet-udbyderne om opbevaring af kunderelaterede data. Foreningen har på møderne med Datatilsynet efterspurgt en afklaring af samspillet mellem reglerne om databeskyttelse og reglerne om

logning af trafikdata, og dermed en sikkerhed for, at branchen ikke ville komme i klemme mellem to myndigheder med hver sin fortolkning af de respektive regelsæt. Behovet for afklaring omhandler både de to regelsæts forskellige krav til opbevaringsperiodens længde, og spørgsmålet om hvilke typer data de to regelsæt hver især angår. Foreningen går ud fra, at Justitsministeriet sørger for en sådan afklaring, inden bekendtgørelsen sættes i kraft. Dette kunne eksempelvis ske ved, at samspillet beskrives nærmere i den tilhørende vejledning.

Digital Rights anfører, at den omfattende registrering af bl.a. afsender- og modtageradresse på e-mail uvægerligt vil forøge risikoen for at oplysninger om borgers private forhold misbruges eller kommer i forkerte hænder. Hertil kommer, at bekendtgørelsen indebærer, at private aktører, som f.eks. boligforeninger eller mindre foreninger, som tilbyder chat-tjenester, involveres i en omfattende registrering af deres brugere. I forhold til traditionelle teleudbydere vil disse aktører ikke have nogen erfaring med den tekniske håndtering af en sådan registrering. Samtidig vil de typisk ikke have sikre IT-systemer til rådighed eller ressourcer til at etablere disse. Konsekvensen af dette kan være, at der opstår alvorlige sikkerhedsproblemer omkring de registrerede data. Dette forværres af, at udbyderne i systemerne i mange tilfælde vil være i tæt kontakt til eller måske ligefrem været kontrolleret af mennesker, som har personlige interesser i de data som registreres. Dette vil f.eks. gælde udbydere i boligforeninger, som typisk vil være i tæt kontakt til beboerne og i mange tilfælde ejet eller kontrolleret af disse. I modsætning til en professionel og uafhængig teleudbyder, kan man frygte, at det for de teknisk ansvarlige i en sådan brugerstyret organisation kan være vanskeligt at modstå et eventuelt pres for at give uautoriseret adgang til data. F.eks. at en bruger i forbindelse med mistanke om utroskab ønsker adgang til ægtefælles e-mail kommunikationsmønster.

Rådet for IT-sikkerhed finder, at det kan give anledning til tvivl i hvilket omfang det er reglerne i persondatalovens § 41, stk. 3, eller reglerne i udbudsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, der fastsætter de sikkerhedsmæssige krav til udbyderes behandling af oplysninger om teletrafik. I konsekvens heraf opstår der samtidig tvivl om, hvorvidt det er IT- og Telestyrelsen eller Datatilsynet, som har tilsynskompetencen. Der henvises blandt andet til persondatalovens § 2, stk. 1. Det anbefales, at dette kompetencespørgsmål afklares. Endvidere anbefaler rådet, at der i bekendtgørelsen indsættes en bestemmelse om tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger, herunder af it-sikkerhedsmæssig karakter med henvisning til de relevante love på området, samt at det i vejledningen nærmere uddybes, hvem der har tilsynskompetencen.